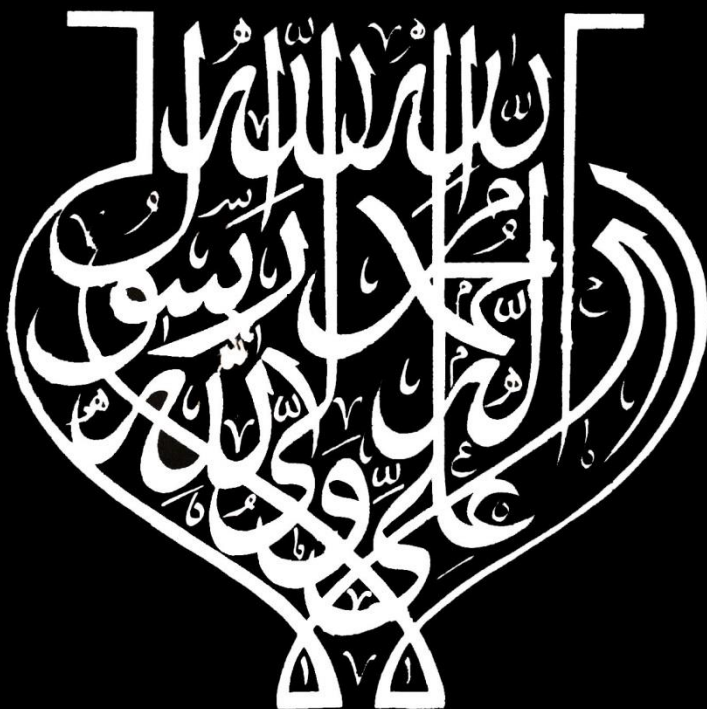

Dahilərin göz yaşı
• mərsiyələr •

**AZƏRBAYCAN SSR ELMLƏR
AKADEMİYASI ƏLYAZMALAR İNSTİTUTU**

**DAHİLƏRİN GÖZ YAŞI
MƏRSİYƏLƏR**

BAKİ – ELM – 1990

Tərtib edənlər M. İ. Əliyev, A. F. Ramazanov

Redaktor Əhməd Muxtar

Dahilərin göz yaşı. Mərsiyələr – Bakı: Elm – 1990, səh. 130
Kitabda Azərbaycan klasik poeziyanın bir qolunu təmsil edən
mərsiyələr toplanmışdır.
Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulur.

$C = \frac{4702060000-131}{655(2)-90}$ Ehtiyat ədəbiyyatı - 90

© Elm nəşriyyatı, 1990

BİR NEÇƏ SÖZ

Dəfələrlə islamı zahirən qəbul edən, lakin heç vaxt müsəlman olmayan Məkkə rəyisi Əbu Sufyan islam aləmində böyük ixtilaflar salmışdır. Onun oğlu Müaviyyə də atası kimi islamı qəbul etməyib, ayrılaraq özünü xəlifə elan edərək, Şam şəhərini öz xilafətinə mərkəz seçdi. Müaviyyənin oğlu Yezid taxta oturandan sonra bütün islam aləminə xəlifə olmaq eşqinə düşdü. Odur ki, islamın həqiqi varisləri olan Bəni-Haşim övladını biət etdirməli idi. Ələxsus Məhəmməd Peyğəmbərin nəvəsi olan Hüseyn ibn Əlini ya biət etdirməli ya da qətlə yetirməli idi. Kəbə təvafından qayıdan İmam Hüseyn küfəliklərin çağırışı ilə Küfə şəhərinə tərəf yol aldı.

Kərbala adlanan məşhur bir çölə yetişəndə Yezid ibn Müaviyyənin qoşunlarına rast oldu. Susuzluğa, cürbəcür əziyyətlərə hədə-qorxulara məruz qalmasına baxmayaraq, İmam Hüseynin iradəsini qıra bilmədilər və ondan heç cür biət ala bilmədilər. Axırda son tədbirə əl atıldı. Onunla birlikdə altı qardaşını (kiçik qoşunun ələmdarı və Ərəb aləmində öz şücayyəti ilə böyük hörmət qazanmış Abbas da onların arasında idi, böyük oğlu Əli Əkbəri, südəmə oğlu altı aylıq körpə olan Əli Əsgəri, qardaşı İmam Həsənin iki oğlu (Qasım və Abdullahı) - ümumiyyətlə 72 nəfəri şəhid etdilər. Şəhidlərin kəsilmiz başlarını nizələrə keçirərək, qadınlarına min bir əzab verə-verə Şama, Yezidin iqamətkahına apardılar. Yalnız şəhidlərin qırxına yaxın əsrlərə icazə verildi ki, qəbirləri ziyarət etsinlər. Bəşir ağılı bir nəfər bələdçinin vasitəsilə Əhli-beyt qadınları ilə Kərbalaya qayıdıb şəhidlərə matəm tutdular. Peyğəmbər ailəsinə divan tutularkən kişilərdən yalnız dördüncü İmam Əliövsət (onun məşhur ləqəbi İmam Zeynalabdin ağa) xəstə olduğuna görə öldürülməyib salamat qalmışdı. O da əsirlərlə Şama aparılaraq, oradan da Kərbalaya qayıtmışdı (xəstə olmasına baxmayaraq zəncirlənmişdi). Heç bir müvvəfəqiyyəti nail olmayan Yezid iki ildən sonra faciəvi şəkildə öldürüldü. Lakin gün-gündən məşhurlaşan ürəkyaxıcı Kərbəla hadisəsi islamın diqqət mərkəzinə və əsl ziyarətgha çevirildi. Az sonra Kərbəla yaşayış məntəqəsinə döndü. İstər sünnü və istərsə də şiə məznəbli müsəlmanlar təəssübkeş birliklə şəhidlərin qəbrini yüksək ziyarət mədəniyyətilə tikib zinətləndirdilər. Tarixdə təkraredilməz faciə sayılan Kərbəla əhvalatı islam tarixçiləri vasitəsilə qeydə alındı. Sonralar isə islam

şairləri bu hadisələrə biganə qala bilmədilər. Odur ki, iri və kiçik həcmli əsərlərə böyük Kərbəla müsibətlərini şərh etməyə başladılar.

Fars şairi V. Kaşifinin «Rövzətüş-şühada» («Şəhidlər bağı»), dahi şairimiz M. Fizulinin «Həqiqətus-suəda» («Xoşbəxtlər bağı») kimi irihəcmli əsərləri məhz bu qəbildəndir. Hələ Füzuli dövründə yazılan növə şeiri sonralar böyük vusət tapmış və şairlərimizin çoxu bu şer növünə rəğbət göstərmiş həmin janrda öz məharətlərini sınamışlar. Şerimizin bu sahəsində qələm çalan şairlərimiz bəzən qeyri-adi müvəffəqiyyətlərə nail olmuş və əsrlərlə xalqımızın hafizəsində öz yanıqlı şerləri ilə həkk olunmuşlar. Xüsusilə Dəxil, Raqi, Qumru, Qurfəm və Sərraf təxəllüsü ilə məşhur olan şairlərimiz öz yaradıcılığında qəzəl, muxəmməs və rübaiyə geniş yer vermələrinə baxmayaraq, yalnız mərsiyədə misilsiz məharət nümayiş etdirmişlər.

Xalqımızın sevimli şairlərindən Qasım bəy Zakir, Seyid Əzim Şirvani, Mirzə Ələkbər Sabir, Xurşudbanu Natəvan kimi şairlərimiz də bu mövzuya müraciət edərək layiqli əsərlər yaratmışlar.

Yeri gəlmişkən deyimki, mən yaxın bir dostumda (o dostum indi vəfat etmişdir) vaxtilə Seyid Əzim Şirvaninin öz dəst-xətti ilə köçürdüyü «Növhələr» kitabını görmüşdüm. Lakin o kitab dostumun deyildi. İndi o əlyazmasının kimə məxsus olduğunu bilmirik. Güman ki, kimdəsə saxlanılır. Ümidvarıq ki, bu kitabın nəşrindən sonra onun sahibi dahi şairimizin ruhunu şad etmək xətrinə əlyazmasını istifadə üçün bizə təqdim edər (heç olmasa müvəqqəti).

Həmçinin mütəmadi olaraq nəşr ediləcək növhələr toplusunun yeni nəşrlərində hörmətli oxucularımızın köməyinə ehtiyacımız vardır.

Naməlum növhələrin tapılmasında kim bizə kömək etsə, onu öz əcrimizə şərik edəcəyik.

MƏHƏMMƏD FÜZULİ

(1494-1556)

Mahi-Məhərrəm oldu, şəfəqdən çıxıb hilal,
Qılmış əza, töküb üzə xun birlə əski-al.
Övladi-Mustəfayə mədəd qılmamış Fərat,
Keçirməsünmü yerlərə ani bu infial?
Çoxdur hekayəti-ələmi-şahi-Kərbəla,
Əlbəttə, çox hekayət olur mövcibi-mələl.
İbrətlə bax qəmi-şühəda şərhin etməyə,
Hər səbzə Kərbəladə açıbdır zəbani-hal.
Təcdidi-matəmi-şühəda qıldı ruzigar,
Zar ağla, ey könül, bu gün olduqca ehtimal.

Meydani-çərxi cəlvəgahi-dudi-ah qıl,
Gördüni-duni küneyi-matəmsiyah qıl.

Mahi-Məhərrəm oldu müsərrət həramdır,
Matəm bu gün şəriətə bir ehtiramdır.
Təcdidi-matəmi-şühəda nəfsiz degil,
Qəflətsərayi-dəhrdə tənbihi-amdır.
Qovğayi-Kərbəla xəbərin səhl sanma kim,
Nəqsi-vəfayi-dəhrə dəlili-təmamdır.
Hər zərrə əşk kim, tökülür zikri-al ilə,
Səyyarəyi-sipəhri-ülüvvü-məqamdır.
Hər məddi-ah kim çəkilir Əhli-Beyt üçün
Miftahi-rövzeyi-dəri-darüs-səlamdır.

* * *

Şad olmasın bu vəqiədə şad olan könül,
Bir dəm bəlavü qüssədən azad olan könül.
Tədbiri-qətli-Ali-Əba qıldın, ey fələk,
Fikri - gələt, xəyali-xəta qıldın, ey fələk.
Bərqi-səhabi-hadisədən tiqlər çəkib,

Bir-bir həvaley-i-şühəda qıldın, ey fələk.
İsmət hərəmsərasına hörmət rəva ikən,
Pamali-xəsm, bisərü pa qıldın, ey fələk.
Səhrayi-Kərbəladə olan təşnələblərə,
Riki-rəvani seyli-bəla qıldın, ey fələk.
Təxfifi-qədri-şərdən əndişə qılmadın,
Övladi-Müstəfaya cəfa qıldun, ey fələk.

Bir rəhm qılmadun cigəri qan olanlara.
Qürbətdə ruzigari pərişan olanlara.

Basdıqda Kərbəlaya qədəm şahi-Kərbəla,
Oldu nişani-tiri-sitəm şahi-Kərbəla.
Düşməni oxuna, qeyri-sipər görməyib rəva,
Yaxmışdı canə daği-ələm şahi-Kərbəla.
Dudi – dili – püratəşi əhli-nəzarədən,
Etmişdi pərdədari-hərəm şahi-Kərbəla.
Olduqca ömrü rahəti-dil görməyib dəxi,
Olmuş həmişə həmdəmi – gəm şahi-Kərbəla.
Əda müqabilində çəkəndə səfi-sipah,
Qılmışdı məddi-ahi-ələm şahi-Kərbəla.

Ya şahi-Kərbəla, nə rəva bunca gəm sənə.
Dərdi-dəmadəmi ələmi-dəmbədəm sənə.

Ey dərdpərvəri-ələmi-Kərbəla Hüseyn,
Vey Kərbəla bəlalərinə mübtəla Hüseyn.
Qəm parə-parə bağrını yandırdı dağ ilə,
Ey ləleyi-hədiqeyi – Ali-Əba Hüseyn!
Tiği-cəfa ilə bədənin oldu çək-çək,
Ey bustani – səbzeyi-tiği-cəfa, Hüseyn.
Yaxdı vücudunu gəmi-zülmətsərayi-dəhr,
Ey şəməi-bəzmi-bargəhi-Kibriya Hüseyn.
Dövri-fələk içirdi sənə kasə-kasə qan,
Ey təşneyi-hərarəti-bərqi-bəla Hüseyn.

Yad et, Füzuli, Ali-Əba halın, eylə ah
Kim, bərqi-ah ilə yaxılır xərməni-günah.

QASIM BƏY ZAKİR

(1784-1857)

Bu nə mahdır ki, həddən keçib iztirabi-Zeynəb,
Fələk üzrə mehrü-mahi eyləyib kəbab Zeynəb.

Dedim: əndəlibi-zarə ki, nə ah-zardır bu?
Dedi: - Bu fəğanə baisələmi-cənab Zeynəb.

Dəxi lələdən soruşdum: niyə dağdar olubsan?
Dedi: - Yandırıldı bağrım o evi xərab Zeynəb.

Gülü, sünbülü çəməndə bu gün aşkbar gördüm,
Buları edib pərişan yəqin inqilabi-Zeynəb.

Bu bələli çöldə qönçə necə bürqədar olsun,
Kim, əsir Şami-şuma gedə biniqab Zeynəb.

Özün etsə qərqeyi - xun nə əcəb o qətlgəhdə,
Bədəni-Hüseyni göz-göz görə çün cənab Zeynəb.

Götür zivəri aradən ki, fəqani-şanə qoymaz,
Səri-zülfı-noərusə verə pıçtab Zeynəb.

Deyil özgə gəzə hacət onun əllərin həmin dəm,
Dəmi-Qasim ilə eylə necə gör xizab Zeynəb.

Nə rəvadürür güşadə gəzə kuçə-kuçə, ey çərx,
O, öz əksi - qamətindən eyləyən Hicab Zeynəb.

Xəbər aldım əhli-beytin, ədədi-qəmin fələkdən,
Dedi ki: - Hesabə gəlməz qəmi-bihesab Zeynəb.

Hamı dustunun günahın sən özün bağışla, yarəb,
Bədəli-qəmini-Gülsüm beruxi-pürab Zeynəb.

Dəxi Zakiri hesab et səgi-kuyi-Kərbəladən,
Behəqi-fəğani-Zəhra, behəqi-əzab Zeynəb.

Dur ayağa eyləmə xab oğul,
Quru yerdə yatma, yaralısan.
Ūrəyimdə qalmadı tab, oğul,
Quru yerdə yatma, yaralısan.

Sən idin gülü çəmənəni ədəb,
Belə yatmağa nə olub səbəb?
Gözün aç gəlib şahi-teşnələb,
Quru yerdə yatma, yaralısan.

Yola saldı əhli-hərəm mənə,
Aparam xeyməmə gərək səni.
Gözü yaşlı qoyma Səkinəni,
Quru yerdə yatma, yaralısan.

Yaralanmışam, dura bilmirəm,
Dəxi xeyməyə gedə bilmirəm.
Yaralanmışam, yaram incidir,
Dəxi Leylanı görə bilmirəm.

Məni əfvi qıl şahi-teşnələb,
Deyil Əkbərin belə biədəb,
Belə yatmağa bu olub səbəb,
Yaralanmışam, dura bilmirəm.

Səni gözləyir Əli qardaşın,
Bir oyan, fədası bu göz yaşın.
Dizim üstə barı qoy, oğul başın,
Quru yeyrdə yatma, yaralısan.

Quruyub susuzdan, oğul, dilim,
Qırılıb hamı köməyim, elim,
Mənə rəhm elə bükülüb belim,
Quru yerdə yatma yaralısan.

Baba qoyma çox anam ağlasun,
Cigərin fəğan ilə dağlasun,
Başına bacım qara bağlasun,
Yaralanmışam dura bilmirəm,

Aparım, anan sinə dağlasun,
Səni ölməmiş görüb, ağlasun
Gözünü anan özü bağlasun,
Quru yerdə yatma, yaralısan.

Söylə gülləri solan anama,
Əli qoltuqda qalan anama,
De bab, oğlu ölən anama,
Yaralanmışam dura bilmirəm,

Quruyub susuzdan oğul dilim,
Qırılıb ləşgər, köməyim elim
Mənə rəhm elə bükülüb belim,
Quru yerdə yatma yaralısan.

Bacıma yaz müntəzir olmasun,
Dəxi yollar üstə dayanmasun,
Başına əlvən dəxi salmasun,
Yaralanmışam, dura bilmirəm.

Gərək ağlasın gözü Zakirin,
Düşə dillərə sözü Zakirin,
Bu sözü deyir özü Zakirin,
Quru yerdə yatma, yaralısan.

ABBASQULU AĞA BAKİXANOV
(1794-1847)

Kərbəla, saxlagılən nəşi-Əli Əkbərimi,
Verirəm çünki əmanət sənə gülpeykərimi.

Yoxdu çün Leyliyi-biçarəyə qəmxari-dəlil,
Atəşin ahilə göz yaşım olur xakə səbil,
Çarəm olsaydı əgər qoymaz idim xaru zəlil,
Sayəban eylər idim nəşə qəra məcərimi.

Dutdu xurşidi-cahan tabımı zülmati-cəfa,
Olmadı bircə bu bazardə sərrafi-vəfa,
Oldi çün qaninə qəltan düri-dəryayi-səfa,
Tökərəm arizimə lölövü əski-tərimi.

Necə bəs qaninə qəltan görüm qamətini,
Görmədim hiclədə, səd heyf, qəmər tələtini,
Salmadım qaməti-rənasına toy xələtini,
Aldılar çünki əlimdən bu vəfapərvərimi.

Könlümü tirə nişan eylədilər firqəyi-cəng,
Yağdırıb çərxi - kaman gülşənə barani - xədəng,
Səfheyi-sinəsini gəstəri-zəxm eylədi təng,
Etdilər qaninə qəltan bu mələkmənzərimi.

ƏFRAD

Necə qoyum qala bu yer üstə xar gül bədəni,
Olubdu qaninə qəltan, tapılmıyır kəfəni.

Bu nazipərvəri yaxşı saxla, Kərbübəla,
Əsir Şamə gedir zarü natəvan Leyla.

Üzümə göz yaşımı cüytək rəvan edirəm,
Cavan balam sənə tağşırıb özüm gedirəm.

Müyəssər olsa əgər, mən zəlilü avvarə
Mədinədə çəkərəm toy otağına qarə.

Başıma şali əza matəmində bağlayaram,
Nə qədri vardu canım sübhü şam ağlayaram.

NÖVHƏ

Bu cavan tabu təban, ruhi-rəvanımdı mənəm,
Qalib üryan yerin üstündə bu gülpirəhənim,
Çoxdu tabu ilə kafurü hənütü kəfənim –
Dəfn edim xaki-məzar içrə vəfaküstərimi.

Əkbərin fərqlini şəmşiri-cəfa eylədi şəq,
Qan olub arizi-xurşidinə həmrəngi-şəfəq,
Əhli-halə görünür ayinədən ciltvəyi-həq
Görsələr novki-cida üstə məhi-ənvərimi.

Tirə xak üstə məqam eylədi çün ayeyi-nur,
Pərdeyi-qeybdən hər dərdi-bəla etdi zühür,
Əhli-beyti-hərəmin naləsidir nəğməyi-sur,
Gördüm aləmdə əyan vaqiəyi-məhşərimi.

Tökdülər arizimə göz yaşımı jalə kimi,
Qəmərin dövrəsini zülmət alıb halə kimi,
Qasimin qəlbini dağ eylədilər lalə kimi,
Saydılar xak ilə xun içrə o məhpeykərimi.

Atəşi-suzi-ətəş tiflimi bitab elədi,
Lölövi-əşkini müjganinə dürnab elədi,
Vermədi Hərmələ su, tir ilə sirab elədi
Şahi-ləbtəşnə qucağında Əli-Əsgərimi.

ƏFRAD

Hər dəm gəlir fəğanə dili-zarım, ağlaram,
Soldu xəzani-zülm ilə gülzarım, ağlaram.

Hər məclisi-əzada məni-zari-binəva,
Ta var dilimdə qüvvəti-güftarım, ağlaram.

Bəzmi-visaldən məni saldı fəraqə çərx,
Qaldı qiyami-məhşərə didarım, ağlaram.

Əhli-vətən tapılmadı ta dəfnim eyləsün,
Qaldı Fəratın üstə ələmdarım, ağlaram.

TƏMAMİYİ – NÖVHƏ

Qolların tiği-cəfa ilə qələm etdi ədu,
Caridür sərv-i-səhi-naz ayağından hu,
Verdi can abi-Fərat üstə, vəli içmədi su,
Ricətə saxlagilən şiri-qəzənfərfərimi.

Dutacaq məhvili-Qüdsidə əza ruhiləmin,
Olacaq həşrə kimi nohəsərə ruyi-zəmin,
Saldılar əşri-səfadan yerə çün firqəyi-kin
Zülm ilə şəmsi-münirü qəmərü əxtərimi.

SEYİD ƏZİM ŞİRVANİ
(1835-1888)

Bir çarə qıl, ey əmmə, mən ölsəm kəfən olmaz,
Tabutu hənutum götürüb dəfn edən olmaz.

Qəssalimə mən ölsəm əgər kim xəbər eylər?
Quran kim oxur, qəbrimin üstə güzər eylər?
Axır ki, yetiməm, mənə bu, çox əsər eylər,
Qardaşım ölüb, başımın üstün kəsən olmaz.

Bu Şamda heç mən kimi bir ac yatan var?
Xak üstə qaranlıqda quru yerdə qalan var?
Sən Şümrə de açsın qolumu, məndə nə can var?
Hər növ əsir olsa, qolunda rəsən olmaz.

Bundan sonra hər qədr ki, dünyadəyəm, əmmə,
Hicran oduna yanmağa amadəyəm, əmmə,
Hərçənd yetiməm, yenə şahzadəyəm, əmmə,
Şahzadə balasına xərabə vətən olmaz.

Bu Şümr qoyanda məni qardaşıma həsrət,
Röyada dəxi olmamışam ləhzeyi rahat.
Kül başıma olsun, mənə dünyadə nə ləzzət,
Qardaş deyən vəqtdə bir can deyən olmaz.

Zülm ilə edən vaxtda bizi məclisə azım,
Bağlandı qolum, olmadı bir Əkbərə nazım.
Zəncir məni-bikəsə, qardaş nə lazim?
Hicrində mənimtək belə zillətçəkən olmaz.

Gördü bu gözüm Əkbəri bihayilü pərdə,
Kəsdilə başın, saldıla cismnin quru yerdə.
Cəllad soyan vaxtda deyirdi ki, bəşərdə
Mən görməmişəm, bir belə siminbədən olmaz.

Gördüm ki, nə növ ilə Yezidi-sək məlun,
Etdi babamın ləli-ləbin çub ilə pürxun.
Döndərdi, mənim göz yaşımı eylədi Ceyhun,
Urduqca deyirdi belə şəkkərşikən olmaz.

Çün gördü mühasini olub qanına qəltan,
Öz cahı-cəlalını qılıb xalqa nümayan,
Tən ilə deyirdi ki, oyan, şahı-şəhidan,
Bu rəngdə billah, əqiq-Yəmən olmaz.

Hərçənd daşıb, Seyyidi-biçarə, günahın,
Təsir eləyib cümlə hamı xəlq üçün ahın,
Xof eyləmə, məhşər günü axırda pənahın
Bir kimsənə qeyr əz şahı-gülgünkəfən olmaz.

Şadəm ki, ilahi, tökülə qanı Hüseynin,
Ta razı ola eşqdə cananı Hüseynin,

Ey Xızr, yanıb möhnətimə, çeşmini tər qıl,
Bu Kərbübəla dəştinə bir ləhzə güzər qıl,
Ey Nuh, bu əhvalə edib növhə, nəzər qıl,
Gör mövcə gəlib qan ilə tufanı Hüseynin.

Şadəm ki, Əli Əkbər olub qanına qəltan,
Məcruh eləyib hülqi – Əli Əsqəri peykan.
Qasım toyunu yas elədi ləşkəri üdvan,
Şadəm ki, pozuldu səri-səhmanı Hüseynin.

Doğrandı bu gün Ovn Əli, Fəzl ilə Cəfər,
Qəltan olub al qanına Əbbasi-dilavər,
Qasım boyanıb qanına həm, Əkbəri Əsqər,
Məqbul ola, ey dust, bu qurbanı Hüseynin.

FƏRD

Gəlibdü mövcə bu gün Qülzumi-bəla, ey dust,
Mənəm bu kəştiyi-dərd üzrə naxuda, ey dust,
Mənəm səfinəyi – Ali-Əba bu səhradə,
Olan bəlayi-əmvacə mübtəla, ey dust.

Olaydı kaş yüz oğlum, Əliyyü-Əkbərtək,
Sənə olaydı bu gün cümləsi fəda, ey dust,
Xəlil varisinə iftixari zibhi-əzim.
Diyari – Kərbübəladır bizə Mina, ey düst.

Əzəl günündə ləvayi-bəla qəbul etdim.
Bu ərsədə eləyim əhdimə vəfa, ey dust.
Rəşid qardaşım Əbbas, ol əlamdarın
İki qolu bədənindən olub cüda, ey dust.

Həmən bəladü bu kim, xəlq olanda ruzi-əzəl,
Hərifi olmadı məcmuyi-ənbiya, ey dust.
Mən etmişəm bu bəlanı qəbul rəğbətlə
Ki, ruzi-həşr edəm ümmətə əta, ey dust

Yaralı sinəmə kim, Şümr çıxdı çəkmə ilə,
Şikəstə oldu sənduqi-Kibriya, ey dust.
Bu əl Əli əlidir, sariban kəsib bu əli,
Əlim, başım, bədənimdir sənə fəda, ey dust.

BAQİYƏ NÖVHƏ

Gərçi tutulub iki gözüm qan ilə, şadəm,
Cismim ki, dolub navəki-peykan ilə şadəm,
Qalsam neçə gün peykəri-uryan ilə şadəm,
Qurban sənə olsun təni-üryanı Hüseynin.

Əhd etmiş idim rahi-məhəbbətdə verəm sər,
Ətşəm başımı zibh eləyə Şumri-sitəmkər.
Bu-təşnə Huseynin başı, bu-Şumr, bu-xəncər,
İndi nədü, yarəb, dəxi fərmanı Hüseynin?

Fazil gətirib rəsmi-əzanı bu diyarə,
Çünki bu müsibətdə dəyib qəlbinə yarə.
Məhşərdə, xudaya, kərəm et Seyyidi-zarə,
Sıdq ilə olub çünki əzaxanı Hüseynin.

Söylə Huseynə ey ərəb, Kərbübəlaya getdilər,
Fatiməni əcəb salıb, dərdü bəlaya getdilər.

Söylə ona fəğan ilə, əlilə natəvan qızın,
Mərizü xəstədir, edir, şamü səhər fəqan qızın,
Fəraği-Əkbər eyləyib, qəddini çun kaman qızın,
Virdi-zəban edibdü kim, Kərbübəlaya getdilər.

Bir də Huseynə söylə ki, ey şəhi-insü can baba,
Siz gələsiz Mədinəyə, eyləyəm güman baba,
Əkbəri yollaram dedin, gəlmədi ələman baba,
Tərk eləyib Mədinəni, dəşti-bəlaya getdilər.

Əkbərə söylə ey ərəb, rəhm elə ahü zarına,
Sürət ilə özün yetir, Kərbübəla diyarına,
Sağ tərəfində ol, şəhin eylə nəzər uzarına,
Söylə salıb bu bikəsi, dərdü bəlaya getdilər.

ƏFRAD

Vətən qəribiyəm Allah, düşübdü başıma da,
Hər yana ki, baxıram yoxumdu bir qohum-qardaş,
Mənim əgər anam olsaydı xar qalmaz idim,
Dikib yola gözümlü, intizar qalmaz idim.

Zəmanə dərdi, qəmi eyləyib məni təslim,
Ölüm yaxşı idi qızlar anadan olsa yetim.
Demişdi gəlləm aparram Əliələkbər,
Səkinə bəsdir ona özgə bacını neylər?

Hanı o kani-şücaət vəfalı Abbasım,
Gəlib cənazəmə girsin o növcavan Qasım.
Dönübdü Kərbübelada məgər toyu yasə,
Söylə ki, canı fəda olsun vəfalı Əbbasə.

Söylə əmimə ey ərəb, çoxdur onun dəyanəti,
Qeyrətinə olum fəda, əməllərin əmanəti.
Cəngə girəndə verməsin, düşməyə heç də fürsəti,
Qorxum odur xəzan əsə, Əli-Əbaya, getdilər.

Qasimə söylə ey ərəb, onda vəfa də qalmayıb,
Kərbübelada toy edib, heç məni yadə salmayıb,
Yoxsa dönüb yasə toyu, Fatimə kamin almayıb,
Mülki-Əraqı xoş görüb, zövqi-səfayə getdilər.

Zeynəbə söylə ey ərəb, tərək eyləyib Mədinəni,
Bəlkə qoyub Mədinədə, bəs niyə həzinəni,
Cəm aparıb hərəmləri, bir də bacım Səkinəni,
Yetmiş iki cavan ilə, Kuhi-minayə getdilər.

Söylə Səkinəyə ərəb, əldə kəlamım ağlaram,
Bəski yetiməm ey bacı, sübh ilə şamım ağlaram,
Əkbərə söylə gəlməsə, mən də mudamım ağlaram,
Haləmi sallam, ol zaman ərşi-Xudayə getdilər.

Seyyidi hifz elə xuda, qəbri də muri-mardən,
Cümlə Hüseyinin aşiqin, həşrdə saxla nardən,
Şumri-Sənanü Hərmələ qorxmadı heç də Taridən,
Saldıla gül bədənləri, dəştü bəlayə getdilər.

* * *

Çün naqədən yığıldı ol bağı qan Səkinə,
Səhradə qaldı yalqız ruhi-rəvan Səkinə!

FƏRD

Ərşə ucaldı naleyi - fəryad və əbi,
İmdadına çağırdı günü qarə Zeynəbi.
Qaldı bu çöldə Zeynəbi-qəmpərvərim, haray!
Bir çarə eylə, əmməyi-biməçərim, haray!

NÖVHƏ

Getmə qoyub amandır mən natəvanı, əmmə,
Saxla, Səkinə qaldı, bu karivanı, əmmə.
Çəkdi cəfa vucudu bu saribanı, əmmə,
İndi çərəstək eylər hər dəm fəqan Səkinə!

FƏRD

Çün gördü Zeynəbə yetməz o çöldə əfqanı,
Harayə istədi ol dəm ərusi-nalanı.
Dedi: - Fəda sənə, ey toy əsası qarə ərus,
Səkinə qaldı bu çöllərdə eylə çarə, ərus.

NÖVHƏ

Bir çarə eylə, öldüm mən natəvanə, bacı,
Yetməz əlim, üzüldü ol karivanə, bacı,
Bir gəl təvəqqe eylə bu saribanə, bacı,
Qoyma verə bələdən səhradə can Səkinə!

FƏRD

Çün gördü yetmədi fəryadına o çöldə ərus,
Üzünü tutdu səri-Qasimə olub məyus,
Fəqan ilə dedi: - Ey sərv-i-gülsitanım, gəl,
Büsati yasə dönən mahi-dasitanım, gəl.

NÖVHƏ

Öldü Səkinə qəmdən, ey cismü can, əmoğlu,
Yox bir gələn harayə ruhi-rəvan, əmoğlu,
Qoydu məni piyadə bu sariban, əmoğlu,
Tənha bu çöldə qaldı buxaniman Səkinə!

FƏRD

Fəda olum sənə mən ey güzini-zübdeyi-nas,
Əli nişanı, ələmdarı-Kərbəla Əbbas.
Yetiş harayimə, ey mərcəyi-pənahım əmi,
Şahim, mahim, şərəfim, ey ümidgahım əmi.

NÖVHƏ

Qaldım bu çöldə heyran, sərdar əmi, amandır,
Gəl ol qəmi nihanə-qəmxar, əmi, amandır,
Sən olginən pənahım, salar, əmi amandır,
Səhrayi-qəmdə qaldı, gör biaman Səkinə!

FƏRD

Tutdu o dəm Səkinə üzün rəsi-Əkbərə,
Döndərdi ahı çölü səhranı o, məhşərə.
Çöllərdə qaldı nazlı bacın, yavərim, haray.
Kərbübeladə təşnə ölən Əkbərim, haray!

NÖVHƏ

Düşdü bacın bu çöldə dərdü bəlayə, qardaş,
Yox bir əlac edən kəs mən binəvayə, qardaş,
Zeynəb bibim yetişməz, sən yet harayə qardaş,
Badi-cəfadən oldu gültək xəzan Səkinə!

FƏRD

Çün gördü yox harayə yetən, oldu bağı qan,
Tutdu səri-Hüseynə üzün, eylədi fəğan.
Sən yet Səkinə dadına, ey sərvərim, haray,
Qaldı piyadə nazlı qızın, Yavərim, haray!

NÖVHƏ

Qaldım, baba, bu çöldə, bir yarü yavərim yox,
Ey Xızri-rahi-vəhdət, bir yanə rəhbərim yox,
Gəlməz bibim harayə, yanımda xahərim yox,
Bikəs qalıb bü çöldə bipasiban Səkinə!

FƏRD

Səri-Hüseyndən oldu bülənd bu ah-fəryad,
Eşit bu mətləbi, ey Zeynəbi-firistənəhad,
Ki, getmərəm, dəvədən düşdü, canımız qaldı,
Üzüldüyü yol cərəsi, karivanımız qaldı.

NÖVHƏ

Qaldı Səkinə, Zeynəb, sən Şaməsən rəvanə,
Başım səri-cidadə, hər dəm gəlir fəğanə,
Bir çarə eylə, Zeynəb, ol mahi-büstanə,
Səhradə qaldı yalnız ol natəvan Səkinə!

FƏRD

Axtardı Zeynəb ol düri-dəryayi-əthəri,
Mahi-münir kövkəbinə oldu müştəri.
Gördü ki, bilibas, nalan o, xəzinəsini
Almış qucağa, şeir ilə ağlar Səkinəsini.

NÖVHƏ

Söylər ki, ey bəlakeş, gəldi harayə Zəhra,
Çöllərdə pasibandır siz binəvayə Zəhra,
Oldu Hüseyini, batdı gör kim, qərayə Zəhra,
Aç gözlərin, nəzər qıl, ey binişan Səkinə!

FƏRD

Seyyid Səkinə möhnətinə eylər ahlər
Kim, bu əzadə əfv olunur çox günahlər.
Zikr et Səkinə dərdini, düş ixtiyardən,
Ruzi-cəzadə əcr yetir kirdigardən.

TƏMAMİYİ – NÖVHƏ

Gəl bu bəlali qəmdən hərdəm fəğanə, Seyyid,
Yad et Səkinə dərdin, eylə tərənə, Seyyid,
Əşari-muşikafı yaz aşiqanə, Seyyid,
Eylər səni cəzadə, bil, kamran Səkinə

Qasımım, zülf-i-xəmin üzdə hüveyda görünür,
Bu əcəbdir ki, gün üzrə şəbi-yelda görünür,

Ey süpehri-şərəf üzrə məhi – tabanım, oğul.
Zülməti-hicrivə qoydun məni cananım, oğul.

Ey xəti Xızr, ləbi çeşməyi-heyvanım, oğul,
Ləbi-ləlində sənin nitqi-Məsiha görünür.

Ey oğul, qaldı qara günlərə biçarə ərus,
Gülü əldən gedibən, yalvaracaq xarə ərus,
Al duvağın götürüb, başə salıb qarə ərus,
Bülbülün solsa gülü, başına sevda görünür.

Kakilin həbli-mətinimdi, uzun ayeyi-nur,
Qaf, məsturi-cəbinindi, kitabı məstur.
Şəşəti-ruxi – pakin eləyib dəhrə zühur,
Kərbəla Tura dönüb, nuri-təcəlla görünür.

Oxşayırsan, ey oğul, gərçi məni-ənvərə sən,
Al ələ tiği-hilalın, ur özün ləşkərə sən,
Çün gərək canını qurban verəsən Əkbərə sən,
Əkbərin qətlinə bu qövm mühəyya görünür.

Sənə qurban olum, ey novgülü-gülzari-Həsən,
Səni qurban verirəm şövqlə ol sərvərə mən.
Leyli öz Əkbərinin gərdəndə saldı kəfən,
Çəşminə indi nə dünyavü nə üqba görünür.

Cəddimə verdi xəbər həq, Zəkəriyyə xəbərim,
Təşt içində kəsilən başı o Yəhya xəbərin.
Bil bu ayatın, oğul, rəmz ilə ima xəbərin,
Zahiri təşnə Hüseyn, batini Yəhya görünür.

«Kafiha»da var oğul bir neçə məxfi məna,
«Kafi»dir Kərbübəla, hayı həlaki-şühəda,
«Ya» yəqin eşqdi bu təşnələbi- Kərbübəla,
«Sat»i səbr olmasa, ey təşnə nə məna görünür?

Seyyida, rıştəyə çəkdi yenə yüz durri-Ədən,
Sənə məhşərdə şəfaət eləsin ibn Həsən.
Mərhəbalar sənə, ey şairi-ecazsüxən,

Səndə feyzi-nəzəri həzrəti mövla görünür.

Xeymələrə, əmməcan, ləşkəri-üdvən gəlir,
Əldə tutub Şümri-dun xəncəri-bürən gəlir.

Əmmə! Yəqin ki, bu dəm tapdı şəhadət babam,
Gün tutlur, qan yağır, etdi qiyamət qiyam,
Gör ki, təmam atlanıb, ləşgəri-qövmi-zülam,
Etməyə qarət bizi, ləşgəri-Süfyan gəlir.

Harda qalıb, əmməcan, Əkbəri – Yusifliqə,
Bəs əmim Əbbas hanı, naibi – şiri-Xuda?
Bizləri yalqız görüb bu həşəmi – bihəya,
Hərmələ at oynadır, Şümri rəcəzخان gəlir.

İndi bu ləşkər bizi eyləyəcəkdir əsir,
Cün götürüb ləşkərin, ney calı Şümri-şərir.
Əmmə, yavıqlaşdı kim, cümlə olaq dəstgir,
Dadımıza bəs haçan ol şəhi-Mərdan gəlir?

Gördü bu halı o gün Zeynəbi-biəqrəbə,
Sovti-çəliylə dedi: - Ya Əliyul-Mürtəza!
Dadə yetiş, ya Əli, ey şəhi-müşkülküşa,
Ali-Əli üstünə ləşkəri-tuğyan gəlir.

Oldu əsiri – ədu cümlə o məhparələr,
Qarət olub Zeynəbi zivərü biçarələr,
Ali-Əli qəlbinə dəydi o gün yarələr,
Düst gözündən belə matəm üçün qan gəlir.

Ağla bu matəmdə, ey Seyyidi-bəxti-qara,
Nəzm elə bu matəmi, şövq ilə sübhü məsa.
Əçrini axır verir padşəhi-Kərbəla,
Həşrdə fəryadına şafiyi-usyan gəlir.

MİRZƏ ƏLƏKBƏR SABİR

(1862-1911)

Baxdı çün Əkbərinin nizadə Leyla üzünə,
Gördü zülfü tökülüb, çün şəbi-leyla üzünə.

Gəldi şurə dedi: - Ey şəmi-şəbistanım oğul,
Yetmədin kami-muradə məhi-tabanım oğul,
Həsrətək dildə qalıb çıxmadı bu canım, oğul,
Gəlməyəydi anan, ey kaş, bu dünya üzünə.

Ey səba! Bircə əs, ol zülfü-pərişanı dağıt,
Xanimani-dili-viraneyi-Leylanı dağıt,
Dili – viraneyi – Leyla kimi dünyanı dağıt,
Qoyma düşsün dəxi ol zülfü-səmənsə üzünə.

Çün kənar etdi səba zülfü-şikən pürşikəni,
Görünüb haşimi xalilə xətu vəlhəsəni,
Məhv olub cümləsi, tökdülə dəfi-dairəni,
Bir baxıb Əkbərə, bir baxdılar Leyla üzünə.

Qaşların tağı, oğul sureyi-Yasin oxuyur,
Baxsa hər kim üzünə, ayeyi-Tahsin oxuyur,
Əhli-Qurandu bular, cümləsi «Ta-Sin» oxuyur,
Necə çəkdilər qılınc, məzhəri -«Taha» üzünə.

Dedilər: - Kimdu bu övrət bizi nalan eləyən,
Yoxsa Leyladu bu Məcnun kimi əfqan eləyən,
Səni, ey tazə cavan, qanına qəltan eləyən,
Necə məhşərdə baxar Həzrəti-Zəhra üzünə?

Etdilər cahı-zənəxdanına həsrətlə nəzər,
Zər xirid olmaq üçün bir-birinə verdi xəbər,
Tökdülər Şam züleyxaları çün əşki-bəsər,
Baxdılar həsrət ilə Yusifi-Bədha üzünə.

Arizin səfheyi – incili - Xudavəndi – vədud,
Nizə başında başın, həm oxuyur süreyi – «Hud»,
Deyəsən, nizə ayağında durub qövmi – yəxud,
Darın üstündə baxırlar hamı İsa üzünə.

Məzhəri-Hüsni-peyğəmbər rüxi-alındı sənin,
Ayeyi-«Şəmsi-Züha» mehri-cəmalındı sənin,
Sureyi-«Nunu-qələm» həşimi-xalındı sənin,
Kakilin pərdə çəkib «Leylətül-Əsra» üzünə.

Başdakı şuri – şəhadətdü sənin tacın, oğul,
Arizin Kəbə, hərəmlər hamı Hüccacın, oğul,
Rəfrəfin, nizə, mübarəkdü bu meracın, oğul,
Qaşların qiblədü «Qövseyi-ov-ədna» üzünə.

Gəh üzün, ayineyi-müşəfi-Tövratü Zəbur,
Atəşi-Turi-təcəlladü camalında zühur,
Misridür Şam bu qibtilərə, ya vadiyi – Tur,
Ali-Firon gəlib baxmağa Musa üzünə.

Sabira, hər il əza saxla Əli Əkbərə sən,
Kərbəladə gedib ağla o şəhi-davərə sən,
Gəl, qiyamətdə bu cəm ilə səfi-məhşərə sən,
Qalma həsrət iki dünyadə bu Mövla üzünə.

XURŞUDBANU NATƏVAN

(1832-1897)

Söylə Hüseynə, ey səba, Kərbübəlaya gəlməsün,
Gəlsə, düşər bu dəstidə dərdü bəlayə, gəlməsün.

Söyləginən gətirməsün Kufəyə nazlı Əkbəri,
Zülm ilə qanına batar türreyi – müşki – ənbəri.
Bəlkə Firənkətək apar cümleyi-ali-heydəri,
Zibhi-əzim üçün bu gün kuhi-Minayə gəlməsün.

Söylə gətirmə Qasimi, qatili eyləyir şitab,
Toyda olur yəqin onun qanına əlləri xizab.
Görmə rəva ki, Şümri-dun din evin eyləsin xərab,
Rəhm eyləsün o Zeynəbi-bəxti-qərayə, gəlməsün.

Gəlməyə yoxdu fürsətim, qan ilə namə yazmışam,
Öldürəcəkdİ Müslümü Kufədə firqəyi-zulam.
Qardaşının uzun qolu görmə rəva ola qələm,
Bacıları ayaqyalın, dəşti-bəlayə gəlməsün.

Yetsə əgər xəbər sənə öldü bu Müslimi-əqil,
İbni Ziyad nəşimi gərçi edibdü çox zəlil,
Qüslü hənüt olmadı, oldu qənarədə qətil,
İstəmirəm, əyalını qoyma, əzayə gəlməsün.

Badi-xəzan əsər səni qonçəsifət əyalına,
Rəhm elə, yavərim Hüseyn, Qasimi-xoşməqalına.
Canı təsəddüq eylədim Əkbərim, cəmalına,
Sağ ola ol İmam Hüseyn, qəm üsərayə gəlməsün.

Söylə əmoğluma məni-bikəsi eyləsin həlal,
Ərzimi birəbəbir elə, Ali-əbayə şərhi-hal.
İki açılmış gülüm Kufədə zari-dilməlal,
Qaldılar Əkbər ilə ol Qasim, hərayə gəlməsün.

Həs-rətəm ol cə-ma-lı-na, ah çək-im bu sinə-dən,
Kufə-də var-du qat-ilin, gəlmə hə-zin Mə-dinə-dən,
Qoy-ma yet-im Xə-dicə-ni ay-rı ola Sə-kinə-dən,
Baş-na əl çək, ağ-lay-ıb şu-ri-nə-vayə gəlməsün.

Söylə onun anasına baş-na qarə bağ-lasın,
İki baladən ay-rılıb, köv-ni-mə-kanı dağ-lasın,
Tut-sa ə-za, Xə-dicə-dən söylə ki, giz-li ağ-lasın,
Bəlkə yet-im-li-yin to-zu ma-hi-li-qayə gəlməsün.

Fə-timə-nin kə-nizi, bu qis-sə-ni ey-lə kim, ta-mam,
Bir-birə də-ydi mərdü zən, şurə gə-lib-dü xas-u am.
Növ-hə edər bu Natə-van, ru-zü şəb ağ-layar mü-dam,
Tap-masa bir də-ri-ni-cat, da-ri-bə-qayə gəlməsün.

HACI ƏBÜLHƏSƏN RACİ

(1835-1876)

Gördü üsəra kim, şühədayə kəfən olmaz,
Ərz etdilər: - Yarəb, belə dərdi-mühən olmaz.

Üz qətliahə qoydılə ba naləvü fəryad,
Min şur ilə hər bülbul edər öz gülini yad.
Gördülə düşüb sərv, yıxılmış yerə şumşad,
Solmuş gülü sünbül, belə səhni-çəmən olmaz.

Leyla eləyib nəşi-Əkbəri bir dövr,
Çün yarələrin gördü, edib zəxmi-dili qövr,
Söylüb: - Ey ogul, hər kim edib cismüvi bu tövr,
Bilməm o cəfakarun əli şil nədən olmaz?

Qandan çəkilib səfheyi-rusxaruva çədvəl,
«Zibh» ayəsi təfsir olunub, onda müfəssəl.
Sirri-vəfədəynah olub səndə mükəmməl,
İsmail, oğul, eşq Minasında sən olmaz.

Damadın ərusi dolanub badili-rəncur,
Tapdı bədəni-Qasimi, gəldi ələ mənzur.
Ərz etdi gərək nalə edəydim sənə məstur,
Hərçənd xəyal eylərəm, ey canı – mən, olmaz.

Əsrari-dilin neydə qalan naləyə bənzər,
Dövri-məhi-ruyində xətn haləyə bənzər,
Ruxsari-xətn səbzəyə, həm laləyə bənzər,
Ey vəchi-Həsən, böylə ki, vəchi-Həsən olmaz.

ƏFRAD

Deyilməyən adı, ey sahibi-ələm qardaş,
Düşən qələmdən adı, qolları qələm qardaş.
Olanda hər bacı bir qanlı nəslə həmdəm,
İki kəsük qoluva mən gərək tutam matəm.

NÖVHƏ

Gülsüm tapıb başsız ələmdari, töküb yaş,
Gördü ki, həmi qol kəsilib zülm ilə, həm baş,
Ərz eylədi nə gül sovurum başıma, qardaş,
Başsız bədən axır olu, qolsuz bədən olmaz.

Ey mahi-bəni-Haşim, olum əhdüvə qurban,
Nə əhdilə bu qovm gətirdi səni mehman?
Peymanəyi-qəm verdilə, sındırdıla peyman,
Bu qövm tək heç tayifə, peymanşikən olmaz.

Heyran dolanırdı o bəla dəştini Zeynəb,
Guya ki, o məzluməyə məstur idi mətləb,
Ərz eylədi, hərci gəzirəm bu çöli, yarəb,
Qardaşım Hüseyni mənə bir göstərən olmaz.

Çün tirə görüb Zeynəb o dəm gövgəbi-bəxtin,
Qardaşına zahir elədi naleyi-səxtin,
Ərz etdi soyarlar şühədanun bəli rəxtin,
Qardaş nə ki, əgnində də bir pirəhən olmaz?

Ey eşq büsatında Süleymandən əla,
Bilqeys cəmal izzətüvə eylə tamaşa,
Kəsmiş bir üzükdən ötür əngüşdüvi əda,
Hərgiz bu şəqavətdə, Hüseyn, əhrimən olmaz.

Qalmışdı Səkinə o zaman, müztəribü zar,
Gördi ki, edir əmməsi bir nəş ilə kəftar,
Ərz eylədi: - Əmmə, bu babamdur ki, düşüb xar,
Haşa ki, bu zillətdə o şahi-zimən olmaz.

Baxdıqca buna cani-həzinim gəlü dərdə,
Qan-yaş tökərəm şur ilə ruxsarəyi-zərdə,
Qoymuş niyə bəs Şümr kəfənsiz quri yerdə,
Ey əmmə, şəhidi-rəhi-eşqə kəfən olmaz?

Bundan sora, əmmə, kim olur bəs bizə sərxeyl,
Seyli-qəm əlində tökərəm əşkimi çün seyl,
Mən tiflə babam etmiyə əvvəl ki, kimi meyl,
Qəmdidə dili-zarimə rəfi-mühən olmaz.

Bu sözdən edib mehri-Hüseyn bəhr kimi cüş,
Açdı qolun, ol tifli edib zinəti-ağuş,
Söylüb: - Qızım, etməm sizi heç yerdə fəramuş,
Qafil, üsəradən bu şəhə mümtəhən olmaz.

Hər kimsə ola rövnəqi-bəzmi-qəmə mail,
Yarəb, sən özün lütfüvi eylə ona şamil.
Hüzzar ilə bu Racinin et əcrini kamil,
Təyidi-Hüseyndür, belə tərzi-süxən olmaz.

Çün ərus etdi nəzər Qasimi-ətşan üzünə,
Gördü zülfündən axıbdır, tökülüb qan üzünə.

Nizədə etdi nəzər Qasimə nəzzarə ərus,
Çəkdi bir həsrət ilən ah o biçarə ərus,
Tökdü göz yaşın o dəm səfhəyi-rüxsarə ərus,
Neçə şəbnəm ki, düşər laleyi-nəman üzünə.

Dedi: - Başun nə rəva böylə bədənsiz qalsun,
Peykərun Kərbübəla içrə kəfəsiz qalsun,
Noərusun necə insafdu sənsiz qalsun,
Baxmasun kimsə bu möhnətkeşi-hicran üzünə?

Vermişəm könlümü ol türreyi-tərraruva mən,
Mailəm şövq ilə nəzzareyi-didaruva mən.
Baxaram, vəchi budur, daima ruxsaruvə mən,
Bar səvabi baxa hər kimsənə Quran üzünə.

Kakilin fikri salub gör neçə sevdəyə mən,
Çəkdi divanəsifət daməni-səhrayə mən,
Eyləməz eşqidə nisbət o, Züleyxayə mən,
Olmadı məhv o məntək məhi-Kənan üzünə.

Çox çəkər həsrəti-ruxsaruvə xunbar gözümlə,
Gecəvi gündüz olur mayili-didar gözümlə,
Neyləyim, ah, nə hasil ki, bu ağlar gözümlə
Bircə qoymazla doyunca baxa canan üzünə.

Sənsiz əflakə çıxar ahü fəqanım, Qasim,
Naqə üstə kəsib tabü tavanım, Qasim,
Nə rəvadur ola qurban sənə canım, Qasim,
Şümr sili vura bu bikəsü nalan üzünə.

Bəs nə çarə qılım, aya, məni-möhnətzadə, ah,
Eyləyim bircə, əmoğlu, o xətü xalə nigah,
Dəstə-dəstə tökülüb gül üzə bu zülfi-siyah,
Deyəsən, əbr düşübdür məhi-taban üzünə.

Səni öldürdülə çün zülm ilə, ey taze cavan,
Qüssədən etdilə, pərvanəsifət, bağrımı qan,
Olmadı razı bu zülmü sitəmə şümrü-Sənan,
Çəkдилər tiği-cəfa şahı-Şahidan üzünə.

Ərsəyi-kinədə açdı aləmi-zülmün ədu,
Gördülər Əsgəri çün təşnələbi-xuşk gəlu,
Hərmələ verdi ona navəki-peykan ilə su,
Eylədi çün nəzər ol didəsi-giryan üzünə.

Babamun həqqini bu qovmi-səqər gözləməyib,
Mihman hörmətini bircə nəfər gözləməyib,
Əkrəmüzzeyf və lövkanə kəfər¹ gözləməyib,
Su yolun bağladılar zülm ilə mehman üzünə.

ƏFRAD

Verəndə gün əmioğlu fəqani-ahilən,
Salıbdı qəlbimə od vapəsin nigahilən.

Deyib qulağıma bir söz gedəndə ahəstə,
Gərək açam saçımı mən cənazəsi üstə.

Olunca həşir, mənim qəmli könlüm olmaz şad,
Bu həsrət ilə yəqin olmayubdu heç damad.

Qoyub ayağına üz, ağlayıb fərağında,
Neçə ki, bülbül edər nalə gül budağında.

TAMAMİYİ-NÖVHƏ

Soydular Kərbübəla içrə məni ləşgəri-kin.
Aldi məcmui-zərü zivərimi Şümri-ləin,
Neçə insafü mürüvətdü ki, bu, tazə gəlin
Sala məcər yerinə zülfü-pərişan üzünə.

¹ Qonaq kafir də olsa hörmət olunmalıdır.

Daimə eyləginən naləvü əfqan, Raci,
Göz yaşın tək üzə çün əbri-bəharan, Raci,
Ola hər kimsə bu matəmə nəvaxan, Raci,
Açılır bil ki, dəri-rəvzeyi-rizvan üzünə.

Zülmün yetirib Şümri-cəfapişə təməmə,
Getdi üsəranı dəli-dərvazeyi-Şamə.

Sərmənzilinə yetmə müsafir, olu rahət,
Artırdı qəmi-Zeynəbi dərvazəyi-saət,
Üryan dəvədə saxladılar bir neçə saət,
Ta olsun əziyyət çox o banuyi-kiramə.

Şam əhli düzülmişdi səri-rahidə səf-səf,
Əllərdə çalırdı hamısı dairəvü dəf,
Saldı aşağı başını ol seyyidi-əşrəf,
Tən etdilər əzbəs ki, o bimar imamə.

Şamə üsərani eliyən vəqtdə daxil,
Almışdı ələ nizədə məqtulini qatil,
Etmişdilə bir möhmilə bir başı müqabil,
Satmışdıla qəm fəvcini bir türfə nizamə.

Qurdurdu Yezid işrət üçün bəzmi-mürəttəb,
Avazə düşüb hər yerə kəşf oldu bu mətləb.
Daxil olacaq şöhrə Hüseyn bacısı Zeynəb,
Şam əhli tamaşayə çıxıb qürfəvü bamə.

Leylani görərdilə gəlir naqədə məyus,
Baxdıqca Əli Əkbərə, eylərdilə əfsus,
Söylərdilə etmibdü bunun qatili namus,
Səd heyf belə silsileyi-qaleyi-famə.

Damad başın gördülə çün novki-cidadı,
Məhmildə gəlüb tazə gəlin naləvü dadə,
Bildilər olar toy eləyib Kərbübəladə,
Əmma sitəmi-Şümr ilə yetmibdülə kamə.

Öyləşmiş idi qürfəyi-Şam içrə bir övrət,
Gördü ki, Hüseyn başı edər ayə tilavət,
Bir da götürüb yerdən o məlunə, bəsirət,
Atdı o daşı gəldi dəyib fərqi-imamə.

Oldu o zaman Zeynəbün əhvalı digərgün,
Gördü ki, Hüseynin olub ağ saqqalı pürxün,
Vurdu başını məhmilə ol Zeynəbi – məhzun,
Həmrəng olub padişəhi-fəxri-ənamə.

ƏFRAD

Başından gedib qanı öz başına,
Dönüb oldu məşğul qardaşına,

Dedi, ey süpəhri-vilayətdə mah,
Bu bəxti yaman bacuva qıl nigah.
Kök üstündə bir möhtərəm kövkəbəm,
Yolunda başından keçən Zeynəbəm.

Əsirəm, bu qürbətdə biyavərəm,
Bilirsən necə mehriban xahərəm.
Sənə etmişəm xidmət aşikar,
O bir xidmətim heç xəyalunda var?

Qılınclandı başın, nə qədər ağladım,
Hərəmlərə baxıb, mən yaran bağladım.
Yarıldı başım, gör bu göz yaşımı,
Di gəl sən də, bağla mənim başımı.

Başım durmur üstümdə, qanım gedir,
Bu qan ilə, vallahi, canım gedir.
Əsirəm, qəribəm, zəliləm, Ya Hüseyn,
Bu biyarə rəhm et, daxiləm, Ya Hüseyn.

Lal olsun o dillər ki, deyər Şamidə əda,
Ruyi-üsəradan aparıb feyzi-tamaşa,
Olmuş ola bipərdə ruxi-düxtəri-Zəhra,
Nə dərk edə əmma baxa gör mahi-təməmə.

Hərçəndi degildi üsəra pərdədə məstur,
Olmazdı tamaşa vəli bir kimsəyə məqdur,
Xəffaş gəzin xirə edər şəşəyi-nur,
Zeynəb gözü, haşa, görünə firqeyi-Şamə.

Üryan dövədə əsrə kimi Abidi-zari,
Şam içrə dolandırdıla hər rahgüzari,
Bir cari suya çəkdilər axır o qətari,
Müxtəs idi bazar kəniz ilə qulamə.

Olsaydı gər ol tayifədə çəşmi-bəsirət,
Etməzdilər ol Səyyidi-Səccadə şamatət,
Qoymazdıla Zeynəb çəkə viranədə möhnət,
Verməzdilə bir fərş yer ol ərşi-məqamə.

İstərdi çəkə zülmətə baş mehri-fələkdən,
Bir tirə yer eylib olara Şümr müəyyən,
Gün üzlülərə verdi o viranədə məskən,
Yetdi o ləin mətləbü məqsudu məramə.

Yandırdı məni qüsseyi-Şam, eylədi dilgir,
Raci, dəxi bu vəqiəni eyləmə təhrir,
Qorxum budu bu süzişi-dil eyliyə təsir,
Filfovr çəkib şölə, yana dəftəri xamə.

Ah, o vaxtdən əzmi-rəzməh
İstədi Əli Əkbər eyləsin.
Şahi-təşnələb söylədi, oğul,
Get anan sənə ziyvər eyləsin.

Şibhi-Müstəfa izn alıb o dəm,
Artıq şövq ilən zövqü dəmbədəm,
Qoydu naz ilə xeyməyə qədəm -
Ta təsəlli-yi-madər eyləsin.

Leyli əyləşib yüz məlal ilən,
Gördü Əkbəri özgə hal ilən,
Üz qoyub gəlir bu xəyal ilən,
Kim, iradəyi-ləşgər eyləsin.

Söylədi, ana dur ayağə, gəl,
Hazır et mənə aləti-cədəl,
Vəqt o vaxt olub, indi bu əcəl
Səndən Əkbəri istər eyləsin.

Söylədi, oğul, nə rəvadi bu,
Qanıvə bata zülf-i-mişk bu,
Mən necə görüm cismivi, oğul
Parə-parəyə xəncər eyləsin?

İndi ki, sənə şah-i-mümtəhən
Geydirübdü bu şövq ilən kəfən,
Raziyəm, Əli, bu fəraqə mən,
Höküm odur kim, o sərvər eyləsin.

Böylə getməyə olaram riza,
Səfbəsəf durub, ləşgəri-dəqa
Mən belə zinət eyləyim sana,
Əhsən hami bu, ləşgər eyləsin.

Ey olan rahi-əşqdə qətil,
Rütbəvə yetməz, billəhi, Xəlil,
Həsretin gərək çəksin İsməil,
Arizu məni hacər eyləsin.

ƏFRAD

Bu növcəvanımı on səkkiz ildə bəsləmişəm,
Qəbul eylə, qurbanı nəzr eyləmişəm.

Bu arizu ilə mən açmışam vəfa fərşin,
Qucaqlayım, quçağımda bu növcəvan nəşin.

O qədr ver mənə möhlət ki, dəhr bağında
Ki, bu baş kəsilmə öz gözümlə qabağında.

Bu nəzri eyləmişəm, ey Xuda, məni – xəstə
Gərək susuz kəsələr başımı dizim üstə.

Sirişki-xuni-cigər cari eyləyib gözdən.
Deyərdi: - Saxla, xudaya, bunu yaman gözdən.

Çıxıbdı nöhl fəlakə dudi naləvü ahim,
Qəza edib səni qaimməqami-İbrahim.

Mürəxxəs et məni, ey nuri-dideyi-Heydər,
Bu növcəvanıma hacər kimi verim ziyvər.

Nəçün gözümlə yaşdır dərdinin dəvası bunun,
Belə görüb deməsinlər öləb anası bunun?

Gərək dözəm, Əli, səntək oğul fəraqinə,
Aparmadım səni neyləyim otaqinə.

Batıb qarayə fələklər, qərarlər aldı,
Öz-öz əliylə onun boynuna kəfən saldı.

TƏMAMİYYİ-NÖVHƏ

Əhli çün durub hər qəbayilin,
Qoy edim, oğul, şənə kagilin,
Bəlkə görsələr məh şəmayilin,
Rəhm ləşkəri – kafər eyləsin.

Əkləşə əgər zülfünə qübar,
Çəşmimə olur tirə ruzgar.
Bəs necə görüm qövmi-nabekar
Qan ilə onu əhmər eyləsin?

Xeymədə, oğul biqərarüvəm,
Göz dikib yola əşkbarüvəm,
Tez qayıtgilən, intizarüvəm,
Qoyma qəm məni müztər eyləsin.

Racini zəlil etmə, ey Xuda
Hazirin ilən ta dəmi – cəza.
Hər o kəs tuta Əkbərə əza,
Hifz Xaliqi – Əkbər eyləsin

Bax fələk Şəmdə bir zümreyi-kafər yerinə,
Künci-viranədə həm Ali-Peyəmbər yerinə.

Qəsri-alidə Yezidin qızı yatsun rahat,
Künci-viranədə çəksün o Səkinə möhnət,
O, sala məcəri-zərduz-başə başövkət,
Bu sala zülfünü rüxsarına məcər yerinə.

Şəhri-Yəsribdən olan vəqtə müsafir Zeynəb,
Yeddi qardaşına eylərdi təfəxür Zeynəb,
İndi qan ağlamasın, neyləsin axır Zeynəb,
Bircə bimari qalıb yeddi bəradər yerinə.

Nə rəvadır üsəra naleyi-əfğanə gələ,
Şamın övrətləri tən ilə təməşayə gələ?
«Tüf» belə gərdişə, lənət belə dünyaya gələ
Ali-Süfyanı qoyar zadeyi-Heydər yerinə.

Çün gəlirdi görələr Zeynəbi ol əhli-tərəb,
Üsəra dövrün alırdı o məhin çün kövəkəb.
Zeynəb ol firqəni gördükcə deyirdi: - Yarəb,
Olmasın kimsə cahanda məni-müztər yerinə.

Möhnəti-qürbət əsər etdi o dəm Leylayə,
Verdi viranədə əl qüssəvü qəm Leylayə,
Dedi: - Ey çərx, elədin yaxşı sitəm Leylayə,
Pasiban indi mənə Şümr olub Əkbər yerinə.

FƏRD

Həmiyyət əl verib ol dəmdə ümmi-Leylayə,
Əl atdı şivən ilə türreyi-səmənsayə,
Mühiti-qüssəsi, özbəs, sitəmlə daşmış idi,
O zülfün açdı ki, oğlu öləndə açmış idi.
Dedim əlimdə əlin səhni-xanəni gəzəram,
Biibn yanımcə düşər, toy otağını bəzəram.

TƏMAMİYYİ-NÖVHƏ

Raci, toplanma bu bimehr vəfa dünyaya,
Əldə bir tuşə gərək çün səfəri-üqbayə,
Nəqdi-əşkiylə bu gün cəm elə bir sərmayə,
Göz yaşı xərc olunur həşrdə gövhər yerinə.

Get, Əli Əkbər oğul, Allaha tapşırıdım səni,
Şibhi Peyğəmbər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Çək qılnc Heydər kimi, bir həmlə et bu ləşkərə,
Vur bu düşmən səflərin, murü-mələxtək bir-birə,
Mümkün olsa bir içim su al Əliyyi – Əsgərə,
Təşnədir Əsgər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Kərbəla dəştin necə gör şurişü-qovğa tutub,
Xeymələrdə indidən yasın anan Leyla tutub,
Bir səni öldürməyə əldə ədu yekca tutub,
Nizəvü-xənçər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Kərbəla dəştində sən bir ahuyi-azadəsən,
Tuş olursan, qorxuram bir cansitan çəlladə sən,
Yekkəvü tənha qalırsan, bir nəfər şahzadəsən,
Çoxdu bu ləşkər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Həsratim könlümdə qaldı, arizuyə yetmədim,
Kim tutub bir rəh əlin, səmti-Hicazə getmədim.
Nocavanlartək sənə zinət edib toy etmədim,
Görmədin zivər, oğul, Allaha tapşırdım səni.

Çəkdim on səkkiz il, ey şəbhi-peyğəmbər, zəhmətin,
Göz yaşilə bəslədim sərvə-sənuvər qamətin,
Zülm əlilə eylədi axır kəfən toy xələtin

Şümri-bədəxtər, oğul, Allaha tapşırdım səni.

Gətdi qurbangahi – eşqə Şahi-məzluman səni,
Həqq yolunda ta Xəlilasa edə qurban səni.
Gör atan görsə bu çöldə qanuva qəltan səni,
Sinə çək eylər, oğul, Allaha tapşırdım səni.

Salma dərdi-firqətin qəmlər məhəlli könlümə,
Çün gedirsən, tez qayıt, ver bir təsəlli könlümə,
Musiqi-eşqəm, Əli, eylə təcəlli könlümə,
Mehri-pürənvər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Qoyma bu Leylanı olsun dilfikarın həşrədək,
Razı olma kim ola biqəmgüsarın həşrədək,
Gəlməsən, vallahi, rahi-intizarın həşrədək
Gözlərim gözlər, oğul, Allaha tapşırdım səni

Çün olubdur binəva könlüm məqami-kakülün,
Qorxuram getsən ola bərhəm nizami-kakülün,
Eyləsinlər zülm əlilə qövmi-Şam-kakülün,
Qan ilə əhmər oğul, Allaha tapşırdım səni

ƏFRAD

Mən şənəni nə növü urum tari-zülfüvə,
Qorxum budur ki, bir səri-muyun düşə yerə.
Durram bu sərv-i-qamətə bir zinət eylərəm
Kim rəşkdən şərərə düşər qəlbi-Hacərə.
Fərzəndi-Hacərin sənə vardı nə nisbəti,
Ol Yusifə şəbih olub, sən peyambərə.

Böylə yetirdi şəbahət rəsula ol sərvər,
Görən deyirdi gəlib Kərbəlaya peyğəmbər.
Mahaldır görürəm göz bu mahtək üzdən,
Deyirdi hifz elə, yarəb, bunu yaman gözdən.

TƏMAMİYİ-NÖVHƏ

Olmusan talib çü indi başü candan keçməyə,
Bəzmi-vəsl içrə alıb cami-məhəbbət içməyə,
Razıyam mən də kəfən bu sərf qəddə biçməyə,
Sərvi-siminbər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Raciya bəzmi-əzadə yüz min ahi-zar ilən,
Laləgün eylə cəhanı dideyi-xunbar ilən,
Söylə əhli-matəmə bu misrən təkrar ilən,
Get Əli Əkbər oğul, Allaha tapşırdım səni.

Söylə bir görüm noldu, əmməcan,
İzzətim mənim, şövkətim mənim?
Eylərəm xəyal, artar hər zaman
Heyrətim mənim, möhnətim mənim.

Kimsə mən qalan halə qalmayıb,
Həsərət haşimi xalə qalmayıb.
Bəs ki çəkmişəm nalə, qalmayıb
Qüdrətim mənim, qüvvətim mənim.

Daima gözüüm, əşk ilən dolub,
Güntək arizim, günbəgün solub.
Bu xərabədə, ağlamaq olub
Adətim mənim, qismətim mənim.

Xalq o gün ki, bu, xub-zişt olub,
Hər bəla mənə, sərnəvişt olub.
Əmmə, dərd ilə ta nəvişt olub
Tiynətim mənim, xilqətim mənim.

Sən muin əgər olmasın mənə,
Tab edəmmərəm, çəvri-düşməne.
Axır, əmməcan, çox yetər sənə
Zəhmətim mənim, möhnətim mənim.

Görrəm ehtimal əhli-kinədə,
Möhnətu bəla bu Səkinədə.
Yadıma düşə ol Mədinədə
Hörmətim mənim, izzətim mənim.

Duxtərani-Şam, ehtimal ilən,
Mən bu zilləti sübhü şam ilən,
Harda gör tutar əhli-Şam ilən
Ülfətim mənim, söhbətim mənim?

Qüssədən könül paymaldur,
Halidir o kim, əhli-haldur.
Dərdi-hicrdən çox məhaldur
Səhhətim mənim, rahətim mənim.

Mən əziz idim aləmə əzəl,
Axır olmuşam gör nə mübtəzəl,
İndi razıyam verməsin əcəl
Möhlətim mənim, fürsətim mənim.

Dur babamı ver bir mənə nişan,
Bərbəbir edim dərdimi bəyan.
Bundan özgə yox dildə, əmməcan,
Hacətim mənim, niyyətim mənim.

Bu xərabədür qismətim mənim,
Mədfənim mənim, türbətim mənim,
Yandırır sizi firqətim mənim,
Zillətim mənim, qürbətim mənim.

Zülm edilə bu ali-Heydərə,
Tən edillə bu zaru müztərə,
Bilməzlə yetər ol peyğəmbərə
Nisbətim mənim, ismətim mənim.

Olsa hər kimin ağlayan gözü,
Əcrini verir bu Hüseyn özü,
Yazdıqca artar, Raci, bu sözü
Rıqqətim mənim, həsrətim mənim.

Ey oğul, batmıyasan qanuva, razi döküləm,
Verməsən can, qəsəm ol canuva, razi döküləm.

İndi ki vermiş icazə sənə şahı-şühəda,
Olmusan rəzmğəhə getməyüvə sən də riza,
Yekdilü yekcəhət olmuş, həm oğlu, həm də ata,
Dözə bilməz ana hicranuva, razi dögüləm.

Özüvi surət ilə qəfiləyi-əşqə yetür,
Pərdəyi-çani girib məclisi-cananə götür,
Biləsən bəsləmişəm mən səni bu gündən ötür,
Get sükut etməgə bir anuva, razi degüləm.

Çünki bu hüsn ilə sən şəbhi-peyəmbərsən, oğlul,
Hamıdan çox sənə maldü bu övladı-rəsul,
Olsalar mane əgər getməyinə, etmə qəbul
Yapışa kimsənə damanüva, razi dögüləm.

Eyləyib süzi-ətəş şiddət ilə səndə biruz,
Xeymədə çoxdu susuz, yox vəli heç kimdə bu suz,
İstərəm can verəsən, mən səni bu növi susuz,
Dəgə su gər ləbi-ətşanuva, razi dögüləm.

Onda kim atəşi-hiçrün şərəri canə düşər,
Zülm ilə gül bədənin ərsəye-meydanə düşər,
Qətligəhdə şühədə hər biri bir yanə düşər,
Əsqəri almasan öz yanıva, razı dögüləm.

Gərək eylim o siyah turrələrin şanə, Əli,
Qoymayam gərdi-qubar əyləşə bir zərrə, bəli.
Bir dəqiqə, bilirəm qanə batar imdi, vəli,
Toz qona zülfi-pərişanuva, razı dögüləm.

Qoymusan indi ki bu naləvü şivəndə mənə,
Çövri-əğyaridə, həm tənəyi-düşməndə mənə,
Çun qəribəm, Əli, tapşırmayasan sən də mənə
İndi bu əmməyi-nalanuva, razı dögüləm.

Həzrəti Fatimə çün həşridə fəryadə gəlir,
Üsərayə qarışır, onda bu Leyla də gəlir,
Şühadə qanına qəltidə, bu əsnadə gəlir,
Batmamış gəlsən əgər qanuva, razı dögüləm.

Raziyəm mindirələr naqeyi-uryanə mənə,
Tiği-üryan ilə bu qəm edə səd parə səni,
Düşmən əmma, oğlu, üryan qoya bu gül bədəni,
Dəgə gün peykəri-üryanuvə, razı dögüləm.

Ey oğlu, qoyma xəcil ərsəyi-məhşərdə mənə,
Daxil et silsileyi-ali-Peyəmbərdə mənə
Bəzmi-cananə, xəcalət götürür dərdə mənə,
Verməsən canıvü cananıva, razı dögüləm.

Gəldi küftarə Əli Əkbəri-xoş nitqü məqal,
Ərz qıldı, ey ana, eylə mənə-zarı həlal,
Sənə məndən sonra billəm verü üz dərdü məlal,
Sən çəkən haləvü əfqanuva, razı dögüləm.

Dözərəm əhli-cəfa bəstərimi xak edələr,
Zindəganlıq vərəqindən adımı pak edələr,
Raziyəm, sinəmi yüz yerdən əgər çək edələr,
Bir sənin çaki-gürubanuva razi dögüləm.

Budu çün şivəyi-arbabi-məhəbbət, Raçi,
Səndə olsaydı əgər nəzmi-müsibət, Raçi,
Tuta dərdi qəmü ənduh ilə ülfət, Raçi,
Yazasan, səfheyi-divanuva, razı dögüləm.

Qardaş, Əli, bacın zülmət xərabədə,
Qaldı camaluva həsrət xərabədə.

Bir çarə tapmışam bu əşki-alimə,
Daim əlac edər dərdü məlalimə.
Hər ləhzə mən səni sallam xəyalimə,
Sənlə çox eylərəm söhbət xərabədə.

Kəmlütf olurmusan, aya, mənə nədən.
Dindirməsən məni, ey bivəfa, nədən?
Təni-rəqibdən çövri-zamanədən
Etdim qəm ilə mən ülfət xərabədə.

Olsun mənimlə gər bir ləhzə həmnəfəs,
Gülzari-cənnətə etməz gönül həvəs,
Günçi-xərabədə versən səsimə səs,
Sənlə olur mənə cənnət xərabədə.

Müşküldü bacuva hicrandan el sözü,
Peykan kimi keçər bu candan el sözü,
Bir yandan ayrılıq, bir yandan el sözü
Qoymaz yatam məni rahat xərabədə.

Bimar qardaşın, etsən sual əgər,
Bu qürbət ölkədə dərdü qəm çəkər,
Hər gündə qüssədən bir halətə düşər-
Azari eyləyib şiddət xərabədə.

Hər kim əsir olur, dərdə düçar olur,
Göz yollara dikir, yox intizar olur,
Ölsə qərrib əgər, qürbətə xar olur,
Qardaş, ələlxüsus qürbət xərabədə.

Yoxdur nisar edəm mülki-cahan sənə,
Bir töhfədir, həqir, bu nəqdi-can sənə,
Göz pərdəsində mən verrəm məkan sənə,
Gəlsin çox eyləyəm hörmət xərabədə.

Gördüm kəsik başın növgi-çidadə mən,
Oldum əsir bu qomi-inadə mən,
Gəldim bu Şamə dün, qardaş, piyadə mən,
Çəkdim nə növ ilə zəhmət xərabədə.

Bircə mənimlə gəl sən eylə küftüku,
Zülfün edər sənün bu gönlüm arizu,
Ey bivəfa, məgər səndən rəvadu bu –
Bir böylə mən çəkim minnət xərabədə?

Etsəm rəvadu gər fəryadü nalə mən,
Müddətdü həsrətəm bəzmi-vüsalə mən,
Hiçrində düşmüşəm bir gör nə halə mən,
Əzbəs ki, çəkmişəm zillət xərabədə.

Axır nə vaxtadək fikrü xəyal ilən,
Ruxsaruvu salum yada nə hal ilən,
Səthi-zəmanə mən bu əşki-al ilən
Həqqaşətək çəkim sürət xərabədə.

Göstərmədin mənə bir gülüzaruvu,
Çəkdim xərabədə çox intizaruvu,
Ağuşa can kimi allam məzaruvu
Versə əcəl mənə möhlət xərabədə.

Daim bu qüssədən vur, Raçi, sinəyə,
Gönlüm yanar mənim hali-Səkinəyə,
Axırda getmədi mülki-Mədinəyə,
Oldu əcəl qismət ona xərabədə.

Ey cəmaət, vurmayun çox nizəvü xəncər mənə,
Bəsdü bu sinəmdəki daği-Əli Əkbər mənə.

Bir tərəfdən ləşkəri-ənduh edər hər dəm hücum,
Bir tərəfdən fəvci-əşki-dideyi-pürnəm hücum,
Bir tərəfdən üstümə eylər süpahi-qəm hücum,
Bir tərəfdən olmayun siz də hücumavər mənə.

Su tək etdüz cari Əbbasi-dilavər qanini,
Zülm ilən tökdüz yerə ovnilə Cəfər qanini,
Almaram məşhər günü şahzadə Əkbər qanini,
Etməyin bu Kərbəlanı ərsəyi-məhşər mənə.

Nə rəvadur, bu könül ayinəsini siz saf edün,
Öldürüb peyğəmbər övladin, Nəbidən laf edün,
Vurmayun, öldürməyin, rəhm əyləyün, insaf edün,
Xeymələrdə göz dikibdür qırx qara məcər mənə.

Olmayun amadə cəngə, ey cəmaət, yol verün,
Sinəmi vurmün xədəngə, ey cəmaət, yol verün,
Gedərəm, Ruma, Firəngə, ey cəmaət, yol verün,
Qoymaduz olsun nişimən qəbri-peyğəmbər mənə.

Zəxmdən cism oldi rövzən, rövzənə rəhm etməsüz,
Rəhm edər, ey qovmi-düşmən, düşməyə rəhm etməsüz,
Siz vəholun ki, müsəlmansuz, mənə rəhm etməsüz,
Görsə rəhm eylər bu gündə hər necə kafər mənə.

Dikmişəm meydani-eşqi-həqqdə baydaq yerə,
Vermişəm bu qaməti-mövzun ilə rövneq yerə.
Həq imami öldürürsüz, neyləyib, nahəq yerə,
Mən ki həq-həq söylərəm, kim xarici söylər mənə?

Cövhəri-cismim mənim olmuş mürəkkəb eşq ilən,
Olmuşam qalü bələdə mən müləqqəb eşq ilən,
Saqiyanı-aləmi-məna, ləbaləb eşq ilən,
Verdilə qəm məclisində bir dolu sağər mənə.

Tərki- kəsərət eyliyüb oldum meyi-vəhdətlə məst,
Heç əlaqəm qalmasun, əhd etmişəm ruzi-ələst,
Eyləmə məstanə aşiq əhdü peymanun şikəst,
Bu Hüseyin, bu Kərbəla, bu siz, vurun xəncər mənə.

ƏFRAD

Deməm qanıma tökməyin, əl çəkin,
Bu qan ilə Quranə cədvəl çəkin.

Tökün rəngi-şəncərtək qanimi,
Edin tərcümə mətni-Quranimi.

Mən ölsəm, qədim bari-afaq olur,
Əyalım çü Qurani ovraq olur.

Salın gərdəni-əhliyyəyə kəmənd,
Edin bir Qurani şirazəbənd.

Gərək nizə başında Şamə gedəydim,
O Quran üzündən tilavət edəydim.

Qəbul eyləmədüz, az məni məlul eləyin
Bir iltiması barı gəlin qəbul eləyin.

TƏMAMİYİ-NÖVHƏ

Ol qədər zülm eyləyün, cəvri-cəfadan ta doyun,
Öldürün təşnə, libbasi-rəxtimi yeksər soyun,
Can verən vaxtında əmma, ey camaət, siz qoyun
Bir doyunca ağlasın ol Zeyməbi-müztər mənə.

Əldə can nəqdin tutan aşiq firavandur bu gün,
Can mətai eşq bazarında ərzandur bu gün,
Qasimü Abbasü Əkbər xakə yeksandur bu gün,
Var şitabum qanlı torpağım ola bəstər mənə.

Mən əzəl gün bu şəhadət əmrini etdim qəbul,
Can verəndə başım üstə ağlasun Ali-Rəsul,
Nə səhabə, nə kömək, nə qövmü qardaş, nə oğlu,
Kərbəladə qalmasın bir yarü bir yavər mənə.

Eşq ilə təxmir olubdur əslü bünyadım mənim,
Eşqindür bu abü xakü atəşü badım mənim,
Məktəbi-qəmdə şəhadət dərsin ustadım mənim
Hərfü-hərfü, nöqtə-nöqtə eylədib əzbər mənə.

Bəzmi-qəmdə ağlasın daim peyəmbər ümməti,
Şiəyi-xasun nə qədri var əlində fürsəti,
Almağa məşhər günü, Raci, mətai-cənnəti,
Bir duri-şəhvar olur bu əşki-çəşmi-tər mənə.

RACİ

Tofiqi-xudadən bu könül mürği pər istər,
Səhni-çəmən-i-Kərbübəlayə güzər istər.

Göz yaşım ilə birgə o səhni sulasaydım,
Qəndili-dəli taği-rəvaqından asaydım,
Ol mərqədi-şəşgüşəni aquşə basaydım,
Könlüm yetə bu məqsədə şamü səhər istər.

Can bülbulü olmuş zağəni-nəfsə giriftar,
Daim qəfəsi-sinədə eylər ona azar,
Bu layiqi-firdovs o neyrənə səzavar,
Ülvi tələbi süflədə ol hiyləkər istər.

Tofiqivi ya rəb, bizə həmrəz rəfiq et,
Dəviyi-təvəllayi-Hüseynidə sədiq et,
Lütfün bu rəhi-eşqidə həmrəhi-təriq et,
Dil vadiyi-heyrətdədü bir rahbər istər.

Hər kim sənə istər ola aşiqliyə layiq,
Əlbəttə xəlayiqdən edər qəti-əlayiq,
Qəti-nəzər ondan da gərək aşiqi-sadiq,
Hərma mələyindən edə qəti-nəzər istər.

Bu elmi Hüseyn tək eləmiş kimsənə təhsil,
Yetmiş nəfəri eylədi bir hərfilə təkmil,
İcmalən o hərfə şühədə verdilə təfsil,
Gördülə vəfa dərşidü, bu tərki-sər istər.

Bir-bir şühədayə baxıb ol şahı-şəhidan,
Verdi əzəl öz istədiyi Əkbəri qurban,
Mən zəxm ilə bir guşeyi-meydanda verib can,
Keçmək o ciyərguşədən əlhəq ciyər istər.

ƏFRAD

Nə gördülər o zaman Əhli-beyti-dilxəstə,
Ki, bir cənazə gəlir qanlı zülcənəh üstə.

Əli, ayağı, üzü, zülfü qan ilə boyanıb,
Başı o qədəri axıb ta üzəngiyə dayanıb.

Olubdu baş ağağı, çünki zülfi avizan,
Ki qətrə-qətrə axar kakilin ucundan qan.

Vücudu başdan-ayağə qızıl qanına qəltan,
Axıbdır bir yana şəmşir, bir yana qalxan.

Hənuz var rəməqi, ölməyib, gəlir nəfəsi,
Yavaş-yavaş danışır, çıxmıyır bülənd səsi.

Bu səs gəlir ki: - ana, tutgilən məni ölürəm,
Yoxumdu hal, vəli ağlamaq səsin bilirəm.

Mənə yəqin bibimün çox məhəbbəti vardır,
Anam qucaqlasa bir ayrı ləzzəti vardır.

NÖHƏ

Damadı ərusun Əli, bir yerdə ki, nəgəh,
Getdi yaralı nəşin Əli Əkbərin ol şəh,
Üz tutdu ərusə mənəm axır ona həmrəh,
Həmrəhə yetirsün özünü, həmsəfər istər.

Hüsni-Həsən ilə var idi, şöhrəti-Qasim,
Qardaşı yerindəydi ona Həzrəti Qasim,
Asan deyil ol padşaha firqəti-Qasim,
Qardaş balası kim qanına qütəvər istər?

Əsgərdə olub mərtəbəyi-eşq ilə zahir,
Heyran qalıb ol məzhərə-məcmui-məzahir,
Can verdi ləbi-xüşk ilə ol çeşmi-tər axır,
Ağlıb, yana əhvalına hər xüski-tər istər.

Əbbas kimi gəlməyib afaqə bəradər,
Olmazdı ona kimsə şücaətdə bərabər,
Oldu necə razı bata alqanə hünərvər,
Keçmək elə qardaşdan, həqiqət, hünər istər.

Gah naqədə ovladın Əli, gahi piyadə,
Çəkdilə dəri-dəyrə, dəri – İbn Ziyadə,
Nə hövsələdür, onda nə səbr ali-əbadə,
Ol növi özü itrətini dərbədər istər.

Kim istər əyali ola ədayə giriftar,
Üryan dövədə eyləyələr daxili-bazar,
Bimarə nə kim istər ola bir belə azar,
Bu zülmi şəhi-Kərbübəla bir məgər istər.

Dil istər ona kəşf ola gör babi-məani
Raci belə təvcih edibərbabi-məani,
Rəbbüllahilən fəth olub hər babi-məani,
Feyzi-nəzəri-babi-Şübeyr-Şəbər istər.

NÖHƏ

Aləm niyə bəs olmadı viran, Əli Əkbər,
Ol gün ki, səni saldılar atdan, Əli Əkbər?

Bu şüalər ey kaş, cəhənnəmdə yanaydı,
Zülfün təki, bircə teli qanə boyanaydı,
Çərxin görum ol gündə bu dövrü dolanaydı
Dövrü-bərini aldılar üdvan, Əli Əkbər.

Bu üqdəni, bu şüalərin həll edə müşkül,
Vermüb su, kəsib təşnə sənin başıvı qatıl,
Olsun o sərin su içən aşıqlərə niskil,
Verdin sən o zəxminlə susuz can, Əli Əkbər.

Leyla gecələr sübhə kimi yatmadı rahat,
Sən kimi cavan bəslədi, ey kani-məlahət.
Axır nə rəvadır qala didarivə həsrət,
Düşmən eləyə qanuva qəltan, Əli Əkbər.

Məşhurdu hərçənd qəmə möhnəti-Yusif,
Kor eylədi Yəqub gözü firqəti-Yusif,
Amma ona bir vəqt yetib Həzrəti Yusif,
Kim, olmuş idi Misrdə Sultan, Əli Əkbər.

Tapdı səni bir vəqtə o Yəqubi-Mədinə,
Yıxılmışdı rəna qədivi ruyi-zəminə,
İstərdi kəsə başıvı ol ləşkəri-kinə,
Tutmuşdu sənün gözlərüvi qan, Əli Əkbər.

Gördi ki, kəsər başıvı ol taifeyi-gəbr,
Mümkün degü bir kimsənə bu zülmə edə səbr,
Doldurdi baban gözlərini əşk ilə çün əbr,
Səbr eylədi bir Şahi-şəhidan, Əli Əkbər.

ƏFRAD

Dur ey cəfa ilə sərv-i-qəddi şikəstə oğul,
Hava çox istidü, yatma quru yer üstə oğul.

Cəfayı çəkdim oğul, qaməti rəca oldun,
Qəddim бүküldü, əlimə əcəb əsa oldun.

Əcəb mənim qoca vaxtımda dadimə yetdin,
Ki, qürbət ölkədə yalqız qoyub məni getdin.

Cahanda heç ata görməyib belə oğul ölümü,
Gözümü saldın işıqdan, xəm eylədim belimi.

Oğul ata qocalan vaxtda əlini tutar,
Şərik olur qəminə, qəm günü olur qəmxar.

BAQIYI-NÖVHƏ

Qurbanı, görülmüb kəsə bir kimsənə ətşan,
Əmma sənə rəhm eyləmədi ləşgəri-üdvən,
Axır səni meydanda susuz kəsdilə qurban,
Bu canımız olsun sənə qurban, Əli Əkbər.

Sinən dəmi-şəmsir ilə peykanə veribsən,
Cani-dililən canıvı cavanə veribsən.
Başın bu rəhi-eşqidə mərdanə veribsən,
Ey nuri-duçəşmi-şəhi-mərdan, Əli Əkbər.

Ol gün ki, çıxıb xeymədən əflakə fəğanlar,
Meydanda töküldü yerə nahəqq yerə qanlar.
Hardaydı o gün, mən sənə qurban, bu cavanlar,
Məmui oleydi sənə qurban, Əli Əkbər.

Bir zəxmi-dil oldu anava zəxmi-cəbinün,
Könlündə qalıb həsrəti Leylayi-həzinün,

Səndən sora kül başına dünyayi-dəninün,
Sənsiz neçə dövr etdi bu dövrən, Əlikəkbər.

Şümrün görüm aləmdə şədidd olsun əzabı,
Aya nolu Peyğəmbərə məhşərdə cavabı.
Ol gün ki, qurar ədl ilə divani-hesabı,
Etsün özü bu barədə divan, Əli Əkbər.

Çavuş səda çəkdi çıxıb qafileyi-cəm,
Olmadı bu il Racının övzayi fərahəm.
Qismət ola qərbində dəyə növhə dəmadəm,
Hüzzar olalar çaki-giriban, Əlikəkbər.

RACİ

Belə əhd eləmişəm, ey bacı, cananım ilən,
Ərseyi-Kərbübəlada boyanım qanım ilən.

Çünki, bu cami-əcəldə şəkəri şəhdim var,
Bu səbəbdən, susuz ölməkliyə çox cəhdim var,
Aləmi-zərrdə, canan ilə bir əhdim var,
Varam öz eylədiyim əhd ilə, peymanım ilən.

Bacı, əhdim budu bu çöldə gərək qanə batam
Qanıma Əkbərimin qanına şövq ilə qatam,
Can verib təşnə, gərək isti qum üstündə yatam,
Cismi-məcruhum ilə, sineyi-suzanım ilən.

Qan içində eləyəm, həqq ilə bir razü niyaz,
Budur əhdim ki, quram burda gərək məclisi-raz.
Can verən vəqtdə, meydanda qılam bacı namaz,
Dəstəmazım ola bu şərt ilə öz qanım ilən.

Düşdü İbrahim əgər şövqi-həvayi-eşqə,
Etmədi tab, vəli dərdü bəlayi-eşqə,
Bircə qurban ilə gəldi o Minayi-eşqə
Gəlmişəm mən bura, yetmiş iki qurbanım ilən.

Çəkmərəm dəm, dəmi-şəmşirdə, şəmşir nədir,
Xəncərü tiğ nədir, nizə nədir, tir nədir?
Məclisi-vəslə qədəm qoymağa təxir nədir?
Mən bu bəzmə gedirəm, başım ilə, canım ilən.

Zövrəqi-cismimə var lücceyi-xun içrə nicat,
Təşneyi-eşqə verir suzi-ətəş, abi-həyat,
İçmərəm gər tuta dünya üzünü abi-Fərat,
Bəzmi-vəslə gedirəm bu ləbi-ətşanım ilən.

Həq yolunda susuz ölmək, demə zəhmətədi mənə,
Gözümə ox dəyə gər, eyni-məhəbbətədi mənə,
Aləmi-eşqdə hər zəhməti rahatədi mənə,
Dözərəm yüz belə zəhmətlərə bir canım ilən.

Çəkmərəm minnət ədudən, çəkərəm bu atəşi,
Bacı, eşq aləminin coxdu belə keşməkeşi,
Səni bazarə çəkərlər çü əsiri-həbəşi
Şami-şum içrə əyali-şəhi-Mərdanım ilən.

Əhli-Kufə yetirir zülmünü itmamə, bacı,
Bədənimdə dəxi qoymazla qala camə, bacı,
Nizələrdə apararlar başımı Şamə, bacı,
Bədənim yerdə qalar, peykəri-üryanım ilən.

Şamda məclisi-işrət qurular, söz demərəm,
Kuçəvü bamda səf-səf duralar, söz demərəm,
Xeyzüran çubu nə qədri vuralar, söz demərəm,
Bəzmi-əğyardə mən bu ləbü dəndanım ilən.

Zeynəb ərz eylədi: - Qardaş, bilirəm ruzi-cəza,
Sən ilə həşrə gəlir başlar əlində şühəda,
Üsərani başıma cəm edərəm mən də, əxa,
Gələrəm məhşərə, bu zülfi-pərişanım ilən.

Ümmətə cümlə şəfaət edərəm mən sən ilə,
Kərbəladə bulaşan qanına pırahən ilə,
Şimri-dunun yaxasından tutaram şivən ilə,
İstərəm qanıvı bu çaki-kəribanım ilən.

Ya Hüseyn, hövli-qiyamətdə yetiş imdadə,
Raciyəm, bircə ümidim sənə var Üqbədə,
Ağlaram, olsa həyatım nə qədər dünyadə,
Gecə-gündüz, sənə bu dideyi-kiryanım ilən.

RACİ

Hər kim istər ki, havadar ona Peyğəmbər ola,
Gərək aləmdə əzadari – Əli Əkbər ola.

Kərbəla vəqiəsin bircə təfəkkür eləyün,
Dəmbədəm cari üzə əşki-təhəyyür eləyün,
Əkbərin halini siz bircə təsəffür eləyün,
Bir Əli Əkbər ola, yüz min ədəd ləşgər ola.

Alalar əllərinə cümlə o dəm aləti-cəng,
Biri şəmşir, biri nizə, biri tirü xədəng,
Kimi xəncər, kimi şəmşir, kimi çüb, kimi səng,
Hamı birdən o cavan üstə hucumavər ola.

O qədər ləşgər ilə cəng edə bir şəbhi-Nəbi,
Dildən axır sala suzi-ətəş ol təşnələbi,
Edələr qaninə qəltidə o kani-ədəbi,
Bədəni zəxmi-sinanü ox ola, xəncər ola.

Onda gör xeyməyə nə şivən nə nalə düşər,
Əhli-beytin gözü ol qanlı xətü xalə düşər,
Ana gör oğlun o gündə görə nə halə düşər,
O da Əkbər tək oğul, Leyli kimi madər ola.

Öldürən vaxtda Əli Əkbərini Leylanın,
Mali-dünya idi mənzuri hamı ədnanın,
Cəm ola malı və halonki, əgər dünyanın,
Haşalillah səri-geysuyi-Əli Əkbər ola.

Yıxdılar Əkbərin ol sərv-i-qədin səhrayə,
Yenə tab eylədi Leyla o qəmi-üzmayə,
Məsəl olmaz nə Əli Əkbərə, nə Leylayə,
Yüz min İsmayıl ola, yüz min əgər Hacər ola.

Şiələr, ravi deyər tiflidi bir gün Həsəneyn,
Oldu məşxul namazə o rəsuli-səqəleyn,
Cəddinin boynuna qol saldı nəmaz üstə Hüseyn,
Səcdədən isdədi fariq üçün o peyğənbər ola.

Hamili-vəhy yetib ərz edib: – ey xətm-i-Rəsul,
Əmr edər Xaliqi-ələm verəsən səcdəyə tul,
Düşsə kitfindən Hüseyn oğlun, olar zarü məlul,
O qədər səbr elə ta qəlbi onun xoştər ola.

Necə təğrir eləyim, şiə, dilim lal olsun,
Bir Hüseyni ki, onun şəni bu minval olsun,
Nə rəvadır ki, onun peykəri pamal olsun,
Kəsələr bir əli ki, onda bir əngüştər ola.

Bir Hüseyni ki, onu Fatimə hər sübhü məsa,
Bəsliyə sinəsi üsdündə besəd dərdü bəla,
Bu necə rəhmü mürivvətdü ki, ol Şümrü-dəğa,
Öldürə təşnə, quru yerlər ona bəstər ola.

Olmadı əhli-cəfa zülmü sitəmdən doylar,
Nə rəvadür ki, onun rəxtini yeksər soyalar,
Fatimə bəslədiyi başi kül üsdə qoyalar,
Şiələr, vay bizim başimizə küllər ola.

Birinin pərdeyi-ismətdə ola pərvərişi,
Olmaya mehri-cahantabə müyəssər görüşü,
Nə rəvadır çəkələr Şamə o hurimənişi,
Künci-viranədə zülfi üzünə məcər ola.

Raci ixlas ilə vur sinəyə hər süphi-məsa,
Hər kim aləmdə tuta şahı-şəhidə əza,
Verü məhşər günü bil təziyədarinə cəza,
Hər kim aləmdə bu ləbtəşnə üçün müşkər ola.

NÖVHƏ

Dəf olur, şiə, Hüseyinin matəmində hər bəla,
Ağla hər gün ruzi-aşuradu, hər yer Kərbala.

Bu Hüseyinün adının hər qəlbdə təsiri var,
Saf edir hər qəlbi, çün xasiyyəti-iksiri var,
Zikr olanda qüssədən hər halətin təğyiri var,
Aşkaradür olub, bu ismidə məzmər bəla.

Barilaha, ad da bu növ ilə dərdimiz olur,
Böylə dərdimizi-şürəngiz məhnətxiz olur,
Zikr olanda əşk ilə göz kasəsi ləbriz olur.
Məclisi çulğar bu qəmnak ismidən yeksər bəla.

Qeydi-eşqi-həqqidə hər kimsə pabəst olmayıb,
Daima batil müqəyyəd onda vabəst olmayıb,
Ya Hüseyin heç kim çahanda sən kimi məst olmayıb,
Mey bəla, saqi bəla, məclis hələ, çağər bəla.

Xuni-dildən et Hüseyn adın könül lövhündə həkk,
Qəlbi-sadə verməyə, təşxis yox böylə məhək,
Bu ada şəkk eyləyən zatında var bi-şəkk, şəkk
İstəsə hər kimsə bu ad sahibin istər bəla.

Həzrəti-Əyyub əgərçi dərdə oldu mübtəla,
Yusifin hicrində Yəqub eylədi şuri-nəva,
Şiələr, şam içrə əmma bərməladür, bərmala,
Heç Peyğəbər çəkməyib çün Ali-Peyğəmbər bəla.

Etdi Şam övrətləri əz bəs şəmatət Zeynəbə,
Üz verib viranədə yüz dərdü möhlət Zeynəbə.
Səbr qıldı gəlmədi hərgiz bu halət Zeynəbə,
Bir deyin ya Rəbb çəkim ta ki, məni-müztər bəla.

Bir tərəfdə gördü bimarə vurublar silsilə,
Baş qoyubdur həlqeyi-zəncirə ol səp silsilə,
Kimsə yox bir ol məruzün gərdi-rüxsarın silə,
Hər tərəfdən üz verib bimarə üçün pürətər bəla.

Etməyib yalnız bəlayi-Kərbala qəmnak onu,
Cismi-səd çaki-Hüseyni qılmayıb dilçak onu,
Qoymayıb bir Hicri-Əkbər didəyi-qəmnak onu,
Şeş cəhətdən üstünə olmuş hücumavər bəla.

Bir gecə yatdı Səkinə gördü bir aşüftə xab,
Oldu çün bidar o tifli-neynəva ba izzirab,
Ərz edib noldu babam, ey əmma, ülyayi-cənab,
İndi gəlmişdi mənə, mehman o şahı-Kərbala.

ƏFRAD

Məni bu hələtilə gördü çü tutmuşdu babam,
Tamam halimi bir-bir soruşdu bəyan.

Olubdu vücudumuza əmmə, süni-vücudu səbəb,
Nə bir mənə hayə, mehribandü çox Zeynəb.

Olur məhəbbəti məlum bu səyağindən,
Gecə-gündüz məni qoymaz yerə qucağından.

Özü qalır quru yerdə, xərabə güncündə,
Və leyk yatırdır ana dən məni qucağındə.

Məni vuranda Ömər Səd əlində qabağə verib,
Anası Fatimə tək qəmçidə qolu göyərüb.

Bu qədr bir ki, vəfa danəsin ayağlamayıb,
Bu növ heç bacı qardaş balası saxlamayıb.

BAQİYİ-NÖVHƏ

Babası görə o tifl, eylər müxatəb neyləsin,
Etməsin Zeynəb ona gər kəşfi-mətləb neyləsin.
Verməsün aya Hüseyn başın, o Zeynəb neyləsin,
Ya Rəbb aləmdə olur bundan dəxi bədtər bəla.

Çün Hüseyn başı o tiflə zinəti-ağuş olub,
Ol kəsik belə baxıb qəşş eləyib bihuş olub,
Biçiraği-bəzmi-möhnət gördülər xamuş olub,
Əhli-bəytə verdi üz ol qəmdə sərtasər bəla.

Həlqeyi zəncir hülqündən alıb Ali-Rəsul,
Həlqeyi-matəm urub dövründə məhzünü məlul,
Ərz edəllər qeyrətin aya edər bunu qəbul,
Ya Əli, çəksən belə bu tifli-biyavər bəla.

Aşiqü məşuq yanında hayili bir cism olur,
Bəzli-can cavan yolunda Raciya bu qism olur,
İşmi-rəsmi tərək edən aləmdə sahibism olur,
Keç qətiyyətdən ki zavir olmuş ondan hər bəla.

SEYİD RZA SƏRRAF TƏBRİZİ
(1854-1907)

Qurbanın olum, getmə, Əli, bircə dayan, dur,
Göz yaşına bax, gör necə ardunca rəvandır.

Qardaş, nə anam var, nə bacım, xarü zəliləm,
Bu nərgisi-məstin kinü bimarü əliləm,
Gəl salma nəzərdən məni, rəhm eylə, daxiləm,
Axır sənə bu dərdi-dilim şərhü bəyandır.

Sənsən, Əli qardaş, güli-gülzari-Mədinə,
Getsəm, pozular rəvnəqi-bazari-Mədinə,
Bu halına ağlar hamı divari-Mədinə,
Qan ağlamayım mən necə, bağrım dolu qandır.

Səndən sora bir kəs mən ilə həmnəfəs olmaz,
Qeyrəz qəmi ənduhü bəla dadrəs olmaz,
Bu dərd, müsibət mənə dünyada bəs olmaz,
Düşdükcə anam yadə, işim ahü fəğandır.

Çün eyləmişəm dərdü bəla ilə əlaqə,
Bu bəstəri-qəmdən dəxi mən durmam əyağə,
Hərgiz demərəm gəl məni yandırma fəraqə,
Bax gör dözə billəm, Əli, ondan sora yandır.

Bundan sora, qardaş, məni saldıqca xəyalə,
Ollam səri-zülfün kimi piçidə məlalə,
Müşkül görürəm bir də yetəm bəzmi-vüsalə,
Cismim əriyib, yerdə qalan bir quru candır,

Getsən cigərim lalə sifət qan olu sənsiz,
Məmurəyi-eyşim, Əli, viran olu sənsiz,
Bu şəhri-Mədinə mənə zindan olu sənsiz,
Gəl getmə gözüm nuru, ayaq saxla amandır.

Saldıqca sənin xali-xətin yadə vətəndə,
Bundan sora gəlləm, Əli, fəryadə vətəndə,
Heç kimsə qərib olmaya dünyadə vətəndə,
Qürbət qəmi, bimar qəmi eşqə yamandır.

Bu dərd ilə mən olməyəm axır nə rəvadır,
Çün şərbəti-vəslin dili bimarə şəfadır,
Fikri-xəmi-zülfün mənə zənciri-bəladır.
Zikri-ləbi-ləlin mənə bir ruhi-rəvandır.

Yanmış anasızlıq oduna bəs ki, bu canım,
Qalmıb qəmi-hicranə dəxi tabü təvanım,
Vardır yeri dünyanı tuta əşki-rəvanım,
Tufani-bəla çeşmeyi-çeşmimdən əyandır.

Sərrafi-günəhkarəm əya, qadiri-qəffar,
Gözdən tökərəm göz yaşı çün dirhəmi-dinar,
Bu kəsbdən öz mərhəmətinlə mənə qurtar,
Cərmayəsi qəm, kəsbi ölüm, sudi ziyandır.

* * *

Olmusan can verməyə amadə, xoş gəldin, oğul,
Get boyun qurbanı, ey şəhzadə, xoş gəldin, oğul.

Yatmadım on səkkiz il, bir sən kimi can bəslədim,
Xuni-dil sərf eylədim, ləli-Bədəxşan bəslədim,
Mən səni, əlhəq, bu gündən ötrü qurban bəslədim,
Yaxşı vaxtında yetişdin dadə, xoş gəldin, oğul.

Zəhmətin çəkdim, yetirdim mən səni bu həddivə,
İmdi var bir xahişim, verrəm qəsəm öz cəddivə,
Bir qabağında yeri, eylim tamaşa qəddivə,
Həsəratim ta qalmaya dünyadə, xoş gəldin, oğul.

Bəs ki, cami-eşq ilən sərməstü mədhuş olmusan,
Şahidi-bəzmi-məhəbbətlən həmağuş olmusan,
Durma, get çün zövqü şövq ilən kəfənpuş olmusan,
Razıdır bu getməyə Leyla de, xoş gəldin, oğul.

Varsa gər başında sövdayi-bəla cəmiyyəti,
Ver başın başdan, Əli, kəs dərdi-sərdən ülfəti.
Bəs ki, əbruyi-kəci-canan ilə var nisbəti,
Aşına ol xəncəri-fuladə, xoş gəldin, oğul.

Çəkmə zəhmət, bir belə alati-cəngə olma bənd,
Qaşların üryan qılındır, zülfi-pürçinin kəmənd.
Qəm yemə doğransa cismin rizə-rizə, bənd-bənd,
Gəlmə hərgiz ney kimi fəryadə, xoş gəldin oğul.

Daim istərdim ola feyzi-şəhadət hasilin,
Lüləhülhəmd, oldu hasil aqibət kami-dilin.
Xəncəri-xunriz əlində müntəzirdir qatilin,
Rəhm qıl, rəhm etməyən cəlladə, xoş gəldin, oğul.

Tut əlində nəqdi-can, bazari-eşqə qoy qədəm,
Can ilən al hər tərəfdən gəlsə kalayi-sitəm,
Baxma, al hər qiymətə olsa mətai-dərdi-qəm,
Yox ziyanın bir belə sevdadə, xoş gəldin, oğlum.

Gərçi bu qürbət vilayətdə qəribi-bikəsəm,
Qalmışam avvarə, girdab üzrə bir xarü xəşəm,
Razıyam bundan belə bu canıva olsun qəsəm,
Peykərin başsız qala səhradə, xoş gəldin, oğul.

Səbt olub çün adıma, ruzi-əzəl tumari-qəm,
Görmədim aləmdə hərgiz dərdi-qəmdən fariqəm,
Tut əlimdən, qəddimi axır bükübdür bari-qəm,
Olmuşam zülfun kimi üftadə xoş gəldin, oğul.

Afərin bu təbivə, Sərraf, əcəb sərşardır,
Sözdü bu, ya löləyi-tər, ya düri-şəhvərdır,
Bəs ki, şirindir, dəmadəm qabili-təkrardır,
Olmusan can verməyə amadə, xoş gəldin oğul.

Qurban kəsilib adıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk,
Gəldim yetişim dadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Bir gəldi əsin xeymələrə, səbrim alındı,
Arami-dilim şişə kimi daşə çalındı,
Bir də bu oğulsuz atavı yadə sal indi,
Səslə məni fəryadıva ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Axır sən də idiun dərdimin aləmdə dəvası,
Sənsiz yox, Əli, qəlbimin aramü səfası,
Rəhm et mənə iki gözümlün nuri-ziyası,
Bax bu evi bərbadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Al qanə boyanmaqlığa, billəm, həvəsin var,
Dad etmə bu bikəs kimi, bir dadrəsin var,
Ver başını xəncər dəminə ta nəfəsin var,
İcz eyləmə cəlladıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Təxirə düşüb gəlməyim, olma, Əli, dilgir.
Bir at gətirən olmadı, etdim odu təxir,
Ey seydi-hərəm, eylədi kimlər səni nəxcir,
Lənət gələ səyyadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Düşdün niyə, ey bülbuli-şuridə, nəfsdən,
Qanın çox axıb, yoxsa salıbdır səni səsdən,
Gər tairi-ruhun, Əli, uçmubdu qəfəsdən,
Sal bir də məni yadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Görrəm sən, oğul, öz-özünü tərək qalıbsan,
Pərvanə kimi şəmi-vüsalə yaxılıbsan,
Dillən görüm axır, Əli, harda yıxılıbsan,
Qurban qədi-şümşadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Sən imdi deyildin məni fəryadə çağırıdın?
Bu bikəsü bidadrəsi dadə çağırıdın?
Bəs hardasan, axır məni imdadə çağırıdın?
Gəl, gəlmişəm imdadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Sərraf, xəyal eyləmə sərrafi-süxənsən,
Yainki demə seyrəfeyi-nəqli-mühənsən,
Söz sahibi bir özgədi, billahi, nəsən sən,
Salmış o sənin yadıva, ləbbeyk, Əli, ləbbeyk.

Eyləmə səfər səmti-Kərbalayə, qardaş
Salam bacıvı möhnəti-bələya, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Səndən özgə yoxdu bir nəfər pənahım,
Getmə, getsən ovc edər səmayə ahım,
Qıl tərəhhüm, ey mənim ümidgahım,
Getmə, gəlim misli-ney nəvayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Dərd əlindən qamətim dönüb hilalə,
Çün hilal mahi-qəm batıb məlalə.
Qoyma həsrət bu mərizəni vüsalə,
Salma hicran tərhini arayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Sən gedərsən neyləsin bu bəxti-qarə,
Mürği-ruhum çıxsa cismimdən kənarə,
Söylə, qardaş, kim qoyar məni məzarə,
Kim oxur qəbirim üstə ayə, qardaş?
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Nə anam var, dərdim müvazib olsun,
Nə bacım var, mənə bir müsahib olsun,
Kimdi məntək cami-mərgə talib olsun,
Nuş qılsın, gəlməsin gilayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

İmdi buldum var Səkinənin anası,
O geyinibdir əyninə səfər libası,
Mən yetiməm, qoy çəkim fələk cəfası,
Həmdəm olsum hər ana balayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Qıl nəzarə gül üzümdə rəngi-zərdə,
Salma dərdi-hicr ilən dübarə dərdə,
Qoy mənim də salsın, ey Əli, səfərdə
Sərvi-qəddin başım üstə sayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Sən gəlinə vermərəm qədərə, qazə,
Geyməyəm hiç əynimə libasi-tazə,
Baxmaram nə bülbülə, nə sərvə-nazə,
Əl götürərəm ruzi-şəb duayə, qardaş
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

İmdi ki yalnız məni qoyub gedirsən,
Canımı peykani-hicrə tuş edirsən,
Sən gəlincə ölsə gər bacın, nedirsən?
Mail olma bir belə cəfaya, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

Bu əzayi-şəhi-Kərbəladı yeksər,
Ağla, Sərraf, elə çün naleyi-səməndər,
Dəmbədəm Siuğra dilincə qıl mükərrər,
Getmə, gəlləm misli-ney nəvayə, qardaş,
Qoymaram səni İraqə,
Yoxdur taqətim fəraqə.

SƏRRAF

Zülcanah üstən yıxıldı çün «Sirat əl-müstəqim»,
Söylədi ol dəmdə «Bismillahir-rəhmanir-rəhim»,

Ərşin üstən qədəm qoydu o İsadəm yerə,
Tazə can qılsın əta, həm dini-həqqə, həm yerə,
Mim qamətlən dikib hökmi-həqi möhkəm yerə,
Hökm olur möhkəm, gör olsa əvvəlində hərfi min.

Zərrə-zərrə doldurub öz bəs vücudın şuri-həqq,
Kərbəla dəştin edib şuri-Hüseynin Turi-Həqq,
Qıldı bir surətlə zatından təcəlla nuri-həqq,
«Ləntərani» üqdəsin həl etdi Musayi-Kəlim.

Eşqdən almışdı əvvəl çün bəla sərmayəsin,
Payə-payə seyr edib ordan məhəbbət payəsin,
Qan ilə şərh etdi təfsilən «Fədəyna» ayəsin,
Surətindən oldu zahir məniyi-zibhi-əzim,

Qeydi-təndən istəyib azad ola tədbir ilən,
Aldı başdan aşına əvvəl dəmi-şəmşir ilən.
Düşdü axırda ayaqdan zəhralud tiğ ilən
Tən pərişan, dilə giryan, sinə çakü dil dü nim.

Ox dəyib sinə dağıldı, qan axıb, batdı nəfəs,
Karivan sərmənzilə yetdi, batıb bangi-cərəs,
İsti qumlar üstə qaldı bikəsü bidadrəs,
Ox olub ol şahə xadim, nizə ədayi-nədim.

Gördü bir bəzmi-mürəttəbdi o gövdəli-məsaf,
Eylədi cismi-zəif ilən o yerdə etikaf,
İsti qumdan saldı bəstər, gün həririndən ləhaf,
Oldu qan şərbət, qəzamöhnət ciyər, xəncər həkim.

Böylə məst olmuşdu möhnətlən o mövlayi-ətuf,
Bir elə bihəd cərahətlən deməzdi bircə uf,
Hər müsibət üz verəndə viridi oldu: - ya rəuf,
Hər bəla nazil olanda zikri oldu ya kərim.

Çün mübarək nəhri tiri-zülm ilən mənhur olub,
Baş gedib gəncineyi-əsrari-həqq məstur olub,
Qüslü qan, tabuti nizə, türbəti kafur olub,
Cisminə eylüb kəfən, xaşaki-səhradən nəsim.

Əhdü peyman eyləmişdi həzrəti-canan ilən,
Başü can versin Minayi-həqdə başü can ilən,
Qanə qəltan oldu yetmiş bir nəfər qurban ilən,
Tazələndi-Kərbəla dəştində ol əhdi-qədim.

Gördü bir qəm izdihami, dərdü möhnət göstərdi,
Başınə cəm etdi yetmiş bir nəfər cəmiyyəti,
Onlara göstərdi bir-bir gəs-rət içrə vəhdəti,
Oldular eyni-müvəhhid, buldular qəlbi-səlim.

Oldular agah cəfayi-Şümri-binamusdan,
Şəm sənə əl götürməz pərdeyi-fanUSDən,
Baş verib canın qaçırıb zülmi-DağyanUSDən,
İstirahətlən yatıb Kəhfində Əshabi-rəqim.

Var həyatın ağla Sərraf, eylə cari əşki-tər,
Kərbəla keyfiyyətin çək nəzmə çün dürri-guhər,
Şur göz yaşın verir axırda bir şirin səmər,
Tüfə dəstəviz olur məhşərdə bu dürri-yetim.

MOLLA HÜSEYN DƏXİL
(XIX əsir)

Xarabə mənzil olub çün əyali-tahayə,
Yetişdi nalə səsi övci-ərşi-əlayə.

Hənuz hər yeri bir yanda tutmamış aram,
Bir özgə qəm verib ali Əhli-beyti-Zəhrayə.

Bir-birinə xəbər eyləyib əhaliyi-Şam,
Ki, dəstə-dəstə gəliblər o dəm təməşayə.

Bu az cəfadi ki, ol bikəsani-xam tamah,
Baxıb əsirlərə, düşdülər təmənnayə.

Tamahlanıb birisi istədi imamı qulam,
Həzar mən bu biabiruyi-dünyayə.

Biri deyirdi satarlar təmamini allam,
Yezidi razı əgər eyləyəm bu sövdayə.

O vaxtda Zeynəbi-nalənə üz verib rıqqət,
Gümanı çox var idi çün Əliyyi-əlayə.

Buyurdu kur olasız, baxmayın, kənarə durun,
Nə tənədir, nə tamaşa hərimü alayə?

Zənanü mərdü, kənizü qulamsız bizə siz,
Qəsəm cənabi-Bətulü Rəsuli-bəthayə.

Həmin xərabədə Adəmdi bizlərə dərban,
Görübdü çün bizi xatun insi-Həvvayə.

Böyük hərəmlərə xadim cənabi-Məryəmdir,
Bu xırda qızlara Həvvadır aqibət dayə.

Yenə qoyub üzünü bəski aftab göyə,
Bizik ki, başımıza salmamışdı gün sayə.

Haman cavan ki, sınıq payəyə edib təkəyə,
Onun adı yazılıb ərşə, ta tapıb payə.

Özü mərizdü amma bununla Ruhullah,
Əbəd həyat verir bir nəfəslə mövtayə.

Zəif can ilə çün əllərin öpübdü əsa,
Odur əsası verir can əsayi-Musayə.

Çəkiblə darə tənab ilə dari-dünyada,
Veribdü dari-bələdən nicat İsayə.

Yetişmişik təzə, bir dəm qoyun olaq rahat,
Salublə bizləri müddətdi kuhü səhrayə.

Qərib ölkə, xərəbə məkan ki qırxa yavuş,
Əsir övrət-uşaq kim düşüb bu səhrayə.

Açıqdı başlarımız, baxmayın sizi Tarı,
Gedin dəxi dağılın, durmayın təməşayə.

Nə müşrikü nə yəhudü nə əhli-zünnarıq,
Nüzul edib bizə Quran ayəbəayə.

Hicab edin, üzümüzdə nə pərdə var, nə niqab,
Qənaət eyləməyin türreyi-səmənsayə.

Əgər bizi tanısa hətki-hörmət eyləməyin,
Bizik ki, nisbətımız var Bətuli-Üzrayə.

Edibdi xalqa təvəllanı xuda vacib,
Necə rəvadı Xudayə qalam təvəllayə.

Nəvayə gəlməyə var gülşəni-əzadə Dəxil,
Nə ehtiyac dəxi əndəlibi-şeydayə.

Tutmuş cahanı naleyi-va qürbətə qərib,
Güya gəlibdü naləyə bir binəva qərib.

Bilməm nə şüurdur ki, tutub əhli-aləmi,
Məclis qərib, növhə qərib, həm əza qərib.

Bilməm nədir cəzası bu qürbətdə ölməyin,
Həm ənbiya qərib olub, həm övliya qərib.

Əvvəl bu möhnəti eləyib şövq ilə qəbul,
Can verdi Kufədə Əliyü Murtəza qərib.

Qoydu Əli dalınca qədəm nəyibi-Əli,
Oldu şəhid zəhr ilə ol Müctəba qərib.

Həç kəs qərib olmadı billah Hüseyn kimi,
Ölkə qərib, əyal qərib, əqrəba qərib.

Nəşi qərib, fərşi qərib, ölməyi qərib,
Həncər qəribü xəncəri-Şümri-dəğa qərib.

Yeddi bacı, beş-altı hərəm, xeymədən çıxıb,
Həsərtlə can verirdi şəhi-Kərbəla qərib.

Şümri-ləin kəsib başını nizəyə vurub,
Peykər qəribü baş qəribü cüda qərib.

Dörd dövrəsində nəşi-cavanani-gülüzar,
Əkbər qəribü Qasimi-növkədxuda qərib.

Qolsuz düşüb Fərat kənarında bir cavan,
Qollar qəribü məşki qəribü ləva qərib.

Zeynəb çəkərdi nalə ki, ya ümmətür-rəsul,
Öldü bu çöldə sibti-rəsuli-xuda qərib.

Bir kimsə yox məgər edə möminlərə xəbər,
Ya qövmüs-səlat və nahahüna qərib.

Cəbril tacını götürüb eylədi səda,
Öldü bu çöldə şəfeyi-ruzi-cəza qərib.

Nə qüsl, nə hənut, nə tabut, nə bir məzar,
Harda qalıb bu növ ilə bir binəva qərib?

Hansı qərib nəşi qalıb üç gün, üç gecə?
İsti qum üstə bikəfənü birədə qərib.

Bəs olmadı, əyalini Şamə apardılar,
Mənzil qəribü nalə qəribü nəva qərib.

Bağdadə get, sorağ elə Musi ibn Cəfəri,
Zindan qərib kündəvü zənciri-pa qərib.

On yeddi il soruşmadı bir kimsə halını,
Ümmət qərib, İmam qəribü cəfa qərib.

Qürbət qəmini bir-birinə irs qoydular,
Ta zülət ilə öldü imam Rza qərib.

Bu gün özünü şahı-Xorasanə sal Dəxil,
Ağla ki, olsun ağlamağından riza qərib.

MİRZƏ MƏHƏMMƏD TAĞI QÜMRİ

Mahi-məhərrəm oldu yenə göylər ağladı,
Düşdü cahanə qülgülə aləmlər ağladı.

Gəldi məhi-müsibətü əyyami-təziyə,
Bu matəməzayə görün kimlər ağladı.

Şahi-rüsül, əmiri-ərəb, xətm-i-ənbiya,
Əmmaməsin alıb ələ peyğəmbər ağladı.

Döndü xazanə gülşəni Zəhrayi-əthərin,
Dəşti-Nəcəfdə sərvəri-din Heydər ağladı.

Qətli-Hüseynə eylədi iqdām Şümri-dun,
Ammə əlində rəhmə gəlib xəncər ağladı.

Ğəli-cəfa ilə qolu bağlandı Zeynəbin,
Gördü bu halı şürə gəlib ləşgər ağladı.

Çəkdi Səkinə ahi-cigər suzi-sinədən,
Meydan içində nəşi-Əli Əkbər ağladı.

Oldu ərus ləşgəri-küffarə dəstgir,
Torpaqlar üstə Qasimi-gülpeykər ağladı.

Gülsum olanda zillətilə nəqayə süvar,
Əbbasi-namdar vəfəpərvər ağladı.

Qumri, bu qisseyi-ələməfzanı qıl tamam,
Əldə qələm şərərə tutub, dəftər ağladı.

MİR MÖHSÜN NƏVVAB

Eylə müştəqi-cəmalə, bilmənəm dünya nədir?
Talibi-bəzmi-vüsaləm, bilmənəm dünya nədir?

Ey camaət təşnəsüz, çün mütəhhər qanıma,
Razıyam yüz min bəlalər, gər yetişsə canıma,
Ruhumu lahutdə bəzl etmişəm cananıma,
Aləmi-ünsürdə bu sevda nədir, səfra nədir?

Mən vətəndən ol zaman kim zari-giryan köçmüşəm,
Şövq ilə canan yolunda başü candan keçmişəm,
Aləmi-mənada mən cami-şəhadət içmişəm,
Aləmi-zəhirdə bu mina nədir, səhba nədir?

Giryanam eşq atəşinə, şaiqəm Musa kimi,
Payı-darə çəksəniz, min kəz əgər İsa kimi,
Başımı qəteyləsəz hər dəm əgər Yəhya kimi,
Nuş candır, bilmənəm xəncər nədir, əda nədlr?

Eylərəm təkrar «Ərni» çünki adətdir mənə,
Gər eşitsəm «Ləntərani» çox qənimətdir mənə,
Dustdən yüz min bəlalər eyni-ləzzətdir mənə,
Bu şəhadət vadisidir, «Lən» nədir, «Ləmma» nədir?

Mən gərəkdir kim, bu gün vasil olam cananimə,
Min sinanü tiğü xəncər gər yetişsə canımə,
Bu mühasinim gərəkdir kim, bata al qanimə,
Azimi-dərgahi-yarəm, bilmənəm dünya nədir?

Bu şəhadətdə gərək babamə təqlid eyləyəm,
Dəstəmazimi bu gün qan ilə təcdid eyləyəm,
Səcdədə məbudimi təhmidü təmcid eyləyəm,
Sacidə məscid nədir, məbəəd nədir, səhra nədir.

Min qəmə möhnət ara saldız bu şahı-bikəsi,
Şeşdəri-heyrətara saldız bu şahı-bikəsi,
Qərqi-dəryayi-fəna etdiz bu şahı-bikəsi,
Dəxi bir biyar üçün bu şurü bu qövqa nədir?

Yarü ənsarım gedib biyarü yavər qalmışam,
Bu bəla dəştində mən zarü mükəddər qalmışam,
Nimi-besməl quş kimi bibalü bu pər qalmışam,
Gülşənim tarac olub, bülbül nədir, şeyda nədir?

Ərgəvan kimi boyanmış Qasimi-gülpeykərim,
Sərviqəd qardaşlarım, gülüzlü nazlı Əkbərim,
Qönçəvəş pürxun düşüb xakə Əliyyi-Əsgərim,
Bilmənəm sünbül nədir, susən nədir, rəna nədir.

Ya Hüseyn, ey xaki-payın aləmin başına tac,
Ey şəhadətlən verən İslam dininə rəvac,
Etgilən Nəvvabi-zarın dərdü zarinə əlac,
Cəzb qıl ta bilməsin dünya nədir, üğba nədir.

HACI ŞIXƏLİ TUTI

Ey oğul qismət olur güşeyi-viranə mənə,
Şami-şum içrə o viranədi qəmxanə mənə

Zülfü-pürçinin Əli boynuma bir silsilədir,
Qanə batmış üzvün oxşarı əlhəq gülədir,
Fələki-nizədə başın qəməri-kamilədir,
Həsretin içdürü qəmlə dolu peymanə mənə.

Qanə batmış başın hərdəmki gəlir cövlanə,
Pabürəhnə gedirəm, getsə başın hər yanə,
Bəs sınıq qəlbimi zülfün eyləyib viranə,
Odu ki, guşeyi-səhralər olub xanə mənə.

Göz götürməm o üzündən dəyə yüz sili mənə,
Qəlbimin cazibəsindən var oğul meyli mənə,
Öylə üz vermiş oğul hicridə qəm seyli mənə,
Deyillər əhli-cahan cümləsi divanə mənə.

ƏFRAD

Əli o qanlı gözündən gözüm kənar olmaz,
Əgər olursa oğul məndə ixtiyar olmaz,

Fərazi-nizədə başın, tənabə bağlı qolum,
Əziz oğul, anadan bir belə kənar olmaz.

Çox istərəm ki, basım sinəmə yaralı başın,
Nəfəs kəsildi axır, bunca intizar olmaz.

Səba, kənar eləyən dəmdə zülfün arizdən,
Edər təcəlli ruxün leyli şərmsar olmaz.

Daxılsa zülfün üzündən, görünə haşimi-xal,
Gördüm nə növü bu düşmən büsati xar olmaz.

Anası mən kimi olsun sənə qılınc vuranın,
Bilə ki, oğul ölən anaya bahar olmaz.

Çəkibdü cəzbeyi-eşqin diyarı Şamə məni,
Əli-Əli deyərəm gözdə hər nə var olmaz.

BAQİYİ-NÖVHƏ

Nə qədər cilvələmə arizi-gülnarım Əli,
O qədər yaş tökü bu çeşmi-gühərbarım Əli,
Məskən olmuş mənə səndən sora kuhsarım Əli,
Odu həsrət çəkir hər nərgisi-məstanə mənə.

Səni nakam şəhid eylədi bu əhli cəfa,
Gördülər Ali-Rəsulə bu qədər zülmi rəva,
Mən hara, Şam hara, küçryi-bazar hara,
Baş açıq qıldı tamaşa hamı biganə mənə.

Baxdıqicən üzünə ruhu Əli rahat olur,
Firqətin mərhələsi tey edərəm, vislət olur,
Atəşi-hicrivə yanmaq mənə bir xislət olur,
Oda yanmaqda oğul oxşadı pərvanə mənə.

Gözməyim başın ilə çölləri, bəs harda qalım,
Mən qalım, sən gedəsən, ətri-rüxün hardan alım.
Anan ölsün, hanı möcər başım qarə salım,
Etdi düşmən belə hörmət Əli mehmanə məni.

ƏFRAD

Batırdı dərdi-qəmin min qəmi-mələlə məni,
Bu Şam yolları salmış oğul bu halə məni.

Gəzim nə qədri başınla, ayaqyalın, baş açıq,
Salıbdır haşimi-xalın bu qilü qalə məni.

Başın yaralı, sinəm dağlı, göz yaşım al qan,
Batırdı qanə gözüm yaşı misli-lalə məni.

Nə səndən əl çəkə billəm gedim, nə növi gedim,
Qəmin oğlu əridib, döndərib hilalə-məni.

Fələkdən eyləmirəm şikvə, qan olub könlüm,
Bu qara günlərə baxtım edib həvalə məni.

Nə nalə eyliyə billəm, başıma Şümr vurur,
Nə də ölüm yetirir mənzili-vüsalə məni.

Sirişki-didə ilə Tuti hər səbahü məsa,
Büsati-qəmdə salar şurilən xiyalə məni.

BAQİYİ-NÖVHƏ

Sən şəhadətlə Əli, tutdun o cananə yolun,
Mən də üryan dəvədə əhd ilə peymanə yolun,
Kərbəladan tutaram Şamidə viranə yolun,
Qoy şəmatət eliyən qalmaya bir danə mənə.

Ya Əli, ey gözümün nuru, özün eylə nəzər,
Bəzmi-matəmdə tökər Tuti üzə əşki bəsər,
Əşki-çəşmin elə məhşərdə onun dürri-gühər,
Göz dikib, həşr günü rövzeyi-rizvanə, mənə.

HACI ƏLİ PƏRİŞAN

Dur şamə gedir Zeynəbi-nalan, anam oğlu,
Canım yaralı cismivə qurban, anam oğlu.

Əvvəldə yazıb adımıza katibi-qüdrət,
Qardaş, içəsən şövq ilə sən cami-şəhadət,
Ta var nəfəsim mən də çəkim dərdü müsibət,
Olsun ciyərim lələsifət qan, anam oğlu.

Nə carə qılım qoymur əda ta məni-zari,
Nəşin alım ağuşə, edim göz yaşı cari,
Qardaş, bacının böylə deyil, rəsmü qərari,
Hansı bacı görmüş belə hicran, anam oğlu?

Qardaş, üzülüb rışteyi-canım, nəfəsim yox,
Bu çöldə yetə dadımə bir dadrəsim yox,
Bir Abidi-bimar qalıb, xeyri kəsım yox,
Olsun bu əsiranə nigəhban, anam oğlu.

Qanlı başın hər yana gedə, növki-cidadə,
Yox tabi-cida olmağa mən bəxti-qaradə,
Qırx mənzili gahi dəvədə, gahi piyadə,
Şamə kimi gəlləm gözü giryan, anam oğlu.

Hər qədri mənə zülmü sitəm eyləyə düşməm,
İstər verə ya güşeyi-viranədə məskən,
Əcz etmədim ədayə çü heydər qızıyam mən,
Xoşdu dolanım dəştü biyaban, anam oğlu.

ƏFRAD

Düzüldü Şamə tərəf xeyli karvan, anam oğlu,
Bacın gedir ola başınla həməban, anam oğlu.

Yaralı nəşivi qoydum quru yer üstə Hüseyn,
Nə dəfnü kəfn, nə növhəxan, anam oğlu.

Çox istər idim alım qanlı nəşin ağuşə,
Çi faydə, qolumu bağlayıb Sinan, anam oğlu.

Yaralarından öpmək istər idim, rəva bilməm,
Ki qorxuram verə būsəm sənə ziyan, anam oğlu.

Səni qoyub gedə bilməm, nə qalmağa imkan,
Nə naləyə veri möhlət bu kufəyan, anam oğlu.

Nə var suyum, yaralı nəşivə səpim amma,
Gözüm yaşı həm olub qətrə-qətrə qan, anam oğlu.

BAĞIYI-NÖVHƏ

Hər dəm ki, Səkinəm görür ol, Şümri-ləini,
Səslər uca avaz ilə mən zarü həzini,
Görrəm ki, qoyub gözlərinə iki əlini,
Titrər bədəni, eyləyər əfqan, anam oğlu.

Müstəğrəqi-bəhri-günəhəm dari-fənədə,
Yox bir əməlim layiqi-dərgahı-xudadə,
Dərk etsə Pərişanı əcəl, ruzi-cəzadə,
Sən eylə onun dərdinə dərman, anam oğlu.

MİRZƏ ABBAS ŞAHİN

Cəddə can yatmış idim indi mən əlan yuxuda,
Əkbərim gördüm olub qanına qəltan yuxuda.

Gördüm ey Cəddə babam Xosrovi-salari-üməm,
Kərbala adlı yeri mənzil edib xeyli həşəm.
Alıb ətrafını hər yandan onun qövmi-züləm,
Görmədim mən ona bir nasirü əvvan yuxuda.

ƏFRAD

Yuxumda gördüm əya cəddeyi-mələkdərban,
Zəmini-Kərbibələdə qopubdu bir tufan.

Təlatum eylədi qan Bəhri-Mariyə doldu,
Atamla xeyli kübarım təmami qərq oldu.

Bu qəmli vəqiədən xatirim olub nəşad,
Ki, qorxuram babamı öldürəllə qövmi-inad.

BAĞIYI-NÖVHƏ

Gördüm ol qədri vurublar o şəhə nizəvü ox,
Cismi-pakındə onun zərrə qədər sağ yeri yox,
Özü yalqız, köməyi yox, vəli düşməni çox,
Həmlə eylərdilə hər yan ona üdvan yuxuda.

ƏFRAD

O şəhə gördüm o qədri vurubdular yarə,
Axır yaralərinün qanı misli-fəvvarə.

Ze bəs vurublar ox, oxa olub peyvənd,
Ki balü pər açıb ol şahbazi-qərxi-bülənd.

At üstə durmağa taqət gətirməyib o cənab,
Yıxıldı qətlgəh içrə, vəli ürək bitab.

NÖVHƏ

Gördüm ey Cəddə, Əli Əkbər boynunda kəfən,
Boyanıb qanə olub rəngidə çün ləli-Yəmən.
Yıxılıb zini-simənd üstünə ba zəfi-bədən,
Aparıb hüşdən ey cəddə onu qanə yuxuda.

Bir tərəf gördüm anam Leylini bihuş düşüb,
Sinədə bəhri – məhəbbət eləyib cuş, düşüb.
Əkbərin nəşinin üstə açıb ağuş düşüb,
Yıxılıb leyk özü, gözləri məstan yuxuda

ƏFRAD

Əiyyüəkbəri gördüm cihadə çox həsbənd,
Geyibdü əyninə bir xələti kəfən manənd.

Yaralanıbdı başından, olubdu qan rəvan,
O ağ kəfən ki, geyib, qan ilə olub əlvan.

Dübarə aldı təvanın, yıxıldı zin üstə,
Töküldü gül üzünə zülfi dəstəbədəstə.

Görübdü bu haləti Leyla olubdu taqəti tağ,
Deyərdi: Töküdü fələk başımə mənim torpaq.

BAQİYİ-NÖVHƏ

Leyli ərz eylədi ey xaliqu-biçuni-əzəl,
Sənin eşqindədü bu məndəki kirdari-həməl.
Hacarasa nə əcəb olmadı əhdimdə xələl,
Aləmi-zərridə yainki pərişan, yuxuda.

Gördüm Əbbas əminin qəddi-bərəndazəsini,
Salıban nəhri-Fərat üstə onu qövmi-dəni.
İki qollarının ey Cəddə alıb fikri məni,
Görmədüm hərçi nəzər eylədim hər yan yuxuda.

ƏFRAD

Fəratın üstə nə gördüm, düşüb o fəxrinas,
Hər iki qolları təndən cüda əmim Əbbas.

Basıb o iki qolu bağrına bibim Külsum,
Hər iki gözləri qan yaş tökər o dilməğmun.

Deyər fəğan ilə: - didəm zayası qardaş vay,
Düşən yer üstünə qanlı livası qardaş vay.

BAQIYI-NÖVHƏ

Hərmələ gördüm açıb Əsgərə bir nəvəki-tir,
Dedim Allah, nə rəvadır bu uşaq eyni-səğir.
Ox gəlib dəydi boğazından onun bitəqsir,
Aldı aramü təvanım dəxi peykan yuxuda.

Cəddə can, gördüm, atam, Qasimi damad qılıb,
Fatimə bacım ol mahvəşə ad qılıb,
Elə toy bilmə, cəhan indiyədək yad qılıb,
Görməyib bir elə toy aləmi-imkan yuxuda.

ƏFRAD

Ərusi-Qasimi gördüm o zarü diltəstə,
Açıbdı başını Qasim cənazəsi üstə,

Deyərdü: - Dur gözün aç, ey cəvani-zöhreyi-çin,
Nəzarə eylə əmoğlu gəlibdü tazə gəlin.

Əsir getməliyəm, çün salıbla bəndə məni,
Əmoğlu gəlmişəm eylim vida mən də səni.

BAQIYI-NÖVHƏ

Üsəranın hamısını gördüm edər ahu fəğan,
Baş açıq, naqeyi-üryanda hamı Şamə rəvan.
Abidi-zarə vurubla vəli bir bəndi-giran,
Şiddəti-tabdə özü, gözləri məstan yuxuda.

Mariyə gülşənini gördüm əcəb güllər açıb,
Nərgisi göz-göz olub ağlamağa gözlər açıb.
Gül odur sineyi-məcruhi-Əli Əkbər açıb,
Görməyib bir belə gül hiç gülistan yuxuda.

Fatimə cəddəsinə vəqiəsin verdi xəbər,
Leyk bu nöktəni üxrada nihan eylədilər.
Qasidi-Kərbibəla gəldi o dəm söylədilər,
Doğru oldu bu xəbər, olmadı nöqsan yuxuda.

Olsa hər sinədə ixlasi-şəhənşahi-şəhid,
Həşrdə olmaz o kəs rusiyəhi-baki-ənid.
Xassə Şahin, dikib dərgəhivə çeşmi-ümid,
Qıl dəva hacətin ey şahi-şəhidan yuxuda.

Verib qaratə fərman, Ömər Sədi-sitəmkər,
Edib həl-hələ hər yan, dolub xeyməyə ləşkər.

Neyü nayi bəşarət edib aləmi lərzan.
Sərasimə yerindən, durub Zeynəbi-nalan,
Nə gördü hamı ləşkər, gəlib movcə çü ümman,
Deyib bir-birə səflər, edər cümləsi cövlan
Gəlir Şümr əlində, tutub xəncəri-büran,

Yəqin etdi Hüseyini, dəxi öldürüb üdvan,
Gəlirlə urallar od, ola xeyməsi suzan,
Həmən xeymədə yansın, əyali-şəhi-mərdan,
Xəlilullahi-sani, vəli abidi-nalan,
O nəmrudi-cəfadən, görə şöləyi-azər.

Üzün Şümrə tutubdur, dedi Zeynəb: - Əya Şümr!
Özün kafəri-mütləq, səriştəndü xəta, Şümr,
Sən etdün bu Hüseyini, «zəbihən liqəfa», Şümr,
Xəyal etmədin axır, ki, var ruzi-cəza, Şümr,
Nolur bəs eyləsə cüş, o dəm qəhri-Xuda, Şümr
Ərəbsən, çün ərəbdə, olur rəsmi-vəfa, Şümr.
Bu bir zülmü ki, gəl, sən, bu gün görmə rəva, Şümr,
Ğənimət ola mənzur, özüm qıllam əda, Şümr.
Qabaq gəlməsin heç kəs, olum nəinki-həya, Şümr.
Verək öz əlimizlə, təmamən zərü zivər.
Çağırdı üsəranı o, banuyi-giramə,
Olub çadiri-divan, məkan, cəmi tamamə
Həzaran qanad açdı, uçub düşdü o bamə,
Həmin nükteyi-qarət, yenə oldu təmamə,
Soyundu yerə tökdü, hamı çadırü camə,
Bənövşə zərü zivər, yetən vəqtdə təmamə,
Alıb hamını Zeynəb, verib qövmi-zülamə,
Hərə öz qədərincə, yetib dövləti-kamə,
Təsəvvür elə bax gör, yetib iş bu məqamə
Əba geydi əsiran, gedə vəqtidə Şamə,
Vəli bir para başlar, tapa bilmədi məcər.

Həmən mətləbə güya, yazıbdır neçə ayət,
O ayətlərə məqrun, biri həm bu ibarət:
Görən şəxs özü axır, edər beylə rəvayət,
Nə gördüm urulub od, tutub xeymə şərərət,
Çıxıbdır od içindən, o dəm bir nəfər övrət
Dubarə yenə urdu, özün narə be sürət,
Çıxartdı qucağında, vəli bir məhi-tələt,
Deyərdi: - Bibin ölsün əya hadiyi-millət,

Ölüm mən gərək onda, sənə yetmə əziyyət,
Yanur xeymədə ətfal, buyur bəs nədün hikmət?
İşarə eləyibdir, dağılsın çölə yeksər.

Əyali-şəhi-mərdan, tutub həqqə tərəf ru,
Verib səs-səsə gülən, dəyərdi hamı: -Yahu!
Dağıldı çölə yeksər, cəsan kəlle-yi-ahu
Nə çarə edələr kim, ki, yol bağlanıbdı su
Gərəz gəlmədi karə, nə sürət, nə məkan bu,
Tutub Seyyidi-Səccad, əcəb işvə ilə xu.
Şikəstə çün kəbutər, gəlib naləyə ku-ku,
Dağıtmaz necə Gülsüm, üzə zülfi-səmənbu,
Axıtdı üzə Zeynəb, gözün yaşını cü-cü,
Deyərdi bu nə gündür, qiyamətdün məgər bu?
Həva tirələnibdir, edər zəlzələ göylər.

Ğərəz Ali-Rəsuli, o dəm qövmi-cəfakar,
Gəzib tapdı, yığıblar, yenə bir yerə xunbar,
Urub gündəvü zəncir, olub naxoşu təbdar,
Oğul camia daxil, olub naxoşu təbdar,
Nə etsin belə vəqtə, görün Zeynəbi-biyar,
Nə hasil edə əfqan, çəkə ahi-şərərbar,
Verib bir təzə fərman, Ömər Sədi – sitəmkar,
Gərək qətlgəh içrə, əsirən gedə naçar,
Oğul nəşini görsün, ana zarü diləfkər,
Görək qayətə yetsin, bu ənvayi-sitəmlər.

Kimi payi-piyada, kimi naqədə bidil,
Nə naqə, hamı üryan, nə puşəşü nə möhmil
Müsafir səfərində, gözətlər təzə mənzil,
Bir az getdisə ondan, olub qəti-mənazil,
Əsirən şühədayə, olan dəmdə müqabil,
Baş açdı hamı yeksər, verib matəmə tətıl,
Elə haziri-növhə, əya «Şahini»-kamil,
Gəlir vəqti-müsibət, məbad etmə təğəfül,
Həmən yazdığı növhən, ver etsün hamı əzbər.

AĞA MÖVSÜM NASEH

Kimsən ey Kərbübəladə boyanan qanə qərib?
Dilivün virdi dönüb naləvü əfqanə qərib?

Gəh deyirsən başımı qoy yerə bir ləhzə ana,
Gəh deyirsən oxu Quran başım üstündə ata,
Gah deyirsən mənə ümmətlərin ağ oldu baba,
Baxıram görməyirəm kim, səni hər yanə qərib.

Ola qurban sənə bu canım, əya kani-ədəb,
Doğrayıb peykərivü, ləşkəri-kinə nə səbəb?
O qədər yarə vurub cismivə, bu qövmi-ərəb,
Ağlayar həm sənin əhvalüvə biganə qərib.

Göndərib dəhridə bu qövmə nəbi, rəbbi-cəlil,
Eyləyib ümmət o peyğəmbəri dünyadə qətil,
İlticaim budur ey Həzrəti-Yəzdanə, xəlil,
Kimsən, olduğu bəyan et, məni-nalanə qərib.

Göndəribdür səni rəbbün bu dəni qövmə rəsul,
Gülşənün güllərini zülm ilə etmişlə xəzul,
Biəbi əntə və ümmi hiyə¹ bu qövmi-cəhul,
Sinəvi etmiş hədəf nabəkü peykanə qərib.

Tiği-əda eləyib peykərün əzbəski cəruh,
Yoxdu mümkün dəxi cismində davam eyləyə ruh,
Şeyssən Həzrəti-İdris və ya Həzrəti-Nuh,
Düşmüşən bəhri-bəladə yenə tufanə qərib.

¹ Atam-anam sənə qurban olsun.

Göndəribdür cəni rəbbün bu dəni qövmə dəlil,
Sənsən aləmdə əgər Həzrəti-Yəzdanə xəlil,
Nari-Nəmrudu gülüstan eliyən rəbbi-cəlil,
Niyə döndərmədi bu dəşti gülüstanə qərrib.

İlticaim budu Musasən əgər eylə bəyan,
İstədün ta görünə çeşməyə rəbbün bu zaman,
«Ləntərani» buyurubdur sənə xallaqi-cahan,
O səbəbdən yıxılıbsan bu biyabanə qərrib.

Mahi-rüxsarüvə kim qılsa bəsirətlə nəzər,
Ya peyğəmbərdü və ya hüccəti-xəllaqi-kibər,
Ovci-darə çəkilən Həzrəti-İsasən əgər,
Yıxılıbsan nə səbəb ərseyi-meydanə qərrib.

Naseh ərz eylədi ey padşahi-cinnü bəşər,
Bizə cəmiyyət ilən eylə şəfaqqətlə nəzər,
Qəbrivün ustə gəlib növhə dəmadəm deyələr,
Olalar cəmi sənün şəmüvə pərvanə qərrib.

AĞADADAŞ SÜRƏYYA

Ey nəşi qalan yerdə, keçən başı cidayə,
Dur rəhm elə bu əlsiz-əyaqsız üsərayə.

Bir cismə bu qədri nə rəvadır dəyə peykan,
Fəvvarə kimi qan bədənində axa hər yan,
Ey təşnə ləbi-Kərbübəla bu tənə üryan,
Aya necə tab etdi bu qayətdə yarayə.

Bir-bir edərəm cismi-şəhidanə nəzarə,
Görrəm sənəcə dəyməyib heç bir kəsə yarə,
Ondan bilirəm həmdəmi-cansan məni-zarə,
Bais odu kəlləm başın üstündə nəvayə.

Kimdən soruşum harda düşüb şah-i-şəhidan,
Baş ilə tanırlar bədəni, başına qurban,
Yetmiş iki tən hamısı başsız, hamı üryan,
Dindir bacını getməyə ta canı xətayə.

ƏFRAD

O Zeynəbəm ki, gəzirdim həmişə xoşəhvalım,
Gəlib salamıma hər gün sorardun əhvalım.

Nolubdudu indi məni salmışan yaman halə,
Ki, Neynəvadə olubdu ney kimi işim nalə.
Nə qədri eyləyirəm ahu nalə mən, ya rəb,
Ki, bircə söyləmədin xoş gəlibbsən ey Zeynəb.

Məgər Hüseyn, azalıbdı məhəbbətin məndən,
Nə qədri dindirirəm səs eşitmirəm səndən.
Əgər bu yolda mənə verməsən cavab, Hüseyn,
Cahana sallam, ahım ilə inqilab, Hüseyn.

Başdan ayağa yarələnib cismi-zəifin,
Kim doğradı qardaş belə əndami-lətifin?
Başın hanı, bəs, kim bu əzayi-şərifin,
Ey başı düşən «qalu bəla»dən bu bəlayə.

Axır sənin istəkli bacındım mənimüstər,
Kim lütfinə bais na rəva, nazlı bəradər,
Dindir məni ey munisi-can, ey dili-xahər,
And verrəm, Hüseyncan, səni cani-şühədayə.

ƏFRAD

Biləndə qardaşıdır Zeynəbi-ələmpərvər,
Şərari-ahilə saldı cahanə şuri-şərər

Açıb iki qolunu basdı bağına can tək,
Boyandı qan ilə Zeynəb də şahi-ətşan tək.
Hüseyn, Hüseyn, deyibən zar-zar ağlar idi,
Misali-lalə dili-dağdarı dağlar idi.

Deyərdi, yaxşı Hüseyncan! Məni əziz etdin,
Cahanda xatun ikən bacını kəniz etdin.
Dağıldı cahi-calalım, cahanda xar oldum,
Ənisi-munisi-əfqanü ahu zar oldum.

Səs gəldi o dəm Zeynəbə şahi-şühədadən,
Qurtarmayan ey Korbübəla içrə, bələdan,
Çox etmə baci, ahu fəğan cövri-cəfadən,
Bundan sora səbr eylə qəmə cövri-cəfayə.

Hər mahi-mühərrəmdə gəl əfqanə Sürəyya,
Ahınla şərər vur belə dövrənə Sürəyya,
Hüzzar ilə tut şahi-şəhidanə Sürəyya,
Bir təziyə kim, qabil ola sahibəzayə.

MİRZƏ İSMAİL QASİR

Bu gecə Fətimənin didəsi gıryan olacaq,
Ki, sabah oğlu Hüseyn, qanına qəltan olacaq.

Bu gecə nalə çəkib Əhmədi-Muxtar ağlar,
Bu gecə növhə qılıb Heydəri-Kərrar ağlar,
Bu gecə şivən edib firqeyi-əbrar ağlar,
Təşnəlikdən cigəri-ali-Əli qan olacaq.

Bu gecə kəsdi Fəratın yolunu İbn Ziyad,
Bu gecə işrət edər taifeyi-İbn Ziyad,
Bu gecə Zeynəbi-məzlumə çəkər rialəvü dad,
Əhli-beyti-şəhi-din zarü pərişan olacaq.

Ümmileyla bu gecə ağlar Əli Əkbər üçün,
Zülfü geysulərinə şanə çəkər zivər üçün,
Zeynəbi zivər edər, ol şəbi-peyğəmbər¹ üçün,
Ki, səhər təşnəcigər ümmətə qurban olacaq.

Çün Səkinə bu gecə naləvü əfqanə gəlir,
Ələtəş, bəski deyib növhə qalib canə gəlir,
Ki, gedib xeyməgəhə şahi-şəhidanə gəlir,
Yandırır, ey baba can, Əsgərin ətşan olacaq.

Bu gecə Həzrəti-Gülsum deyər, ya Əbbas,
Xatiri-itrəti-ətharə düşüb xovfu həras,
Qılğılən mərhəmət ilə nəzərin zibdeyi-nas,
Tiflilər xeymədə, ləb təşneyi-suzan olacaq.

¹ Şibhi-peyğəmbər deməkdir.

Bu gecə oldu yağın, Fatimeyi-naşadə,
Ki, gərəkdir ola ənduhi-qəmə amadə.
Bildirdi ki, etməyəcək vüslət ilə damadə,
Toy hənəsi ələ ol təşnələbün qan olacaq.

Bu gecə rıqqət ilə ağlub imami-səğələyn,
Xeymələrdən yetişibdür fələkə şivəni-şeyn,
Dedi öz əhli-əyalinə bu növ ilə Hüseyn,
Ki, sabah Kərbübəla qan ilə tufan olacaq.

Əhli-beytə yetib ənduhi müsibət bu gecə,
Üz verib şüalərə yüz qəmü möhnət bu gecə,
Verilib Qasirə bir cami-məhəbbət bu gecə,
Həşrədək növhəgəri-şahi-şəhidan olacaq.

MƏHƏMMƏD ƏMİN DİLSUZ

Yarəb, bu nə qəmdü carə olmaz,
Bir carə bu ahu zarə olmaz.

Hər il düşər aləmə bu vəhşət,
Hər il olu təzə bu müsibət.
Aləmləri yandırır bu möhnət,
Hərgiz əsəri-şərarə olmaz.

Çün ruzi-ələst o binəvayə,
Hökm oldu o şahi-Neynəvayə,
Səbr ilə yetişsə hər bəlayə,
Heç aşiqə bu işarə olmaz.

Əflakə çıxanda çün fəğanlar,
Nahəq tökülüb nə qədr qanlar,
Al qanə boyandı çox cavanlar,
Əkbər kimi parə-parə olmaz.

Çox tifl əgər əmibdü peykan,
Çox tifl olubdu qanə qəltan,
Çox tifl qalıbdı gərçi ətşan,
Ol Əsgəri-şirxarə olmaz.

Çox baci çəkib fəğan, açıb baş,
Çox baci görübdü mərgi-qardaş,
Çox baci tökübdü didədən yaş,
Zeynəb kimi bəxti qarə olmaz.

Düşmən birisin şəhid edəndə,
Zülm ilə birisin öldürəndə,
Billik yarə bir, olur bədəndə,
Min doqquz yüz əlli yarə olmaz.

Ümmətdən ötrü əgər cahanda,
Hər zülmi qəbul edib o mövla,
Heç padişəhə cahanda əsla,
Bu zülmlər aşikarə olmaz.

Çox şahın əgər olur cəlali,
Axırda olur onun zəvali,
Çox şahın olur əsir əyali,
Yek parə olur, dü parə olmaz.

Çün oldu şəhidi-kin, o sərvər,
Od urdulə xeyməqahə yeksər,
Bu növ cəfavü, bu sitəmlər,
Heç sərvəri-şəhriyarə olmaz.

Çox toylar olubdu bu fənadə,
Çox şəm olub qara ziyadə,
Qasim də toy etdi Kərbaladə,
Bir bəylə toy heç fikarə olmaz.

Dilsuz, gəl eylə ahü əfğan,
Doldurdu cahanı cürmü üsyan,
Qeyr əz bu əzadə ağlamaqdan,
Bu dərdə bir özgə çarə olmaz.

Bir yetiş fəryadə ya Sahibzəman!
Əl-əmanü əl-əmanü əl-əman.

Əl-əman ey sərvəri-cinnü bəşər,
Əl-əman ey padşahi-bəhrü bər,
Ya vəliyyi-Kirdigərü dadgər,
Ərşə çıxdı xəlqdən ahü fəğan.

Əl-əman ya Hüccətullah dadə yet,
Ey imami-rəhnüma fəryadə yet,
Şiələr bikəs qalıb imdadə yet,
Yoxdu vallah bizdə təbi-imtəhan.

Qurtaramulla bu möhnətdən bizi,
Sən xilas et bu müsibətdən bizi,
Qıl rəha iştə bu afətdən bizi,
Almayıb kam öldü bihəd növcavan.

Gərçi bu dünyadə yoxdur etibar,
Olma razi, şiələr olsunla xar,
Sən yetiş fəryadə, ey Düldülsuvar,
Qıldı viran bu bəla çox xaniman.

Bir mərəzdür kim, buna yoxdur dəva,
Xaliqi-aləm mægər versün şəfa,
Bir bələdür anlamaz şahü gəda,
Mərdü zən, fəqrü qəni, pirü cavan.

Biz səni verrik qəsəm peyğəmbərə,
Həm atan səğgayi-hövzi-kövsərə,
Həm anan xatuni-ruzi-məhşərə,
Qıl tərəhhüm ey imami-insü can.

Gərçi aləmdə günahkarıq müdam,
Cəddivə axır əzadarıq müdam,
Matəmində ol şəhin zarıq müdam,
Olmuşuq şamü səhər biz növhəxan.

Ağlarıq daim Əliyyi Əkbərə,
Təşnələb ol şirxarə Əsgərə,
Fəzli-Əbbas ilə Övnü Cəfərə,
Qasimi-damadə ey şahi-cahan.

Gərçi cürm ilə dolub ərzi səma,
Ey şəhi-aləm, imami-rəhnüma,
Ərzi-Dilsuzi eşit şamü səba,
Həşrədək sənsən şəfii-asiyan.

PÜRQƏM

Dur ey biyarü biənsar əmoğlu,
Şahidi-ləşgəri-küffar əmoğlu.

Dur, oldu ruzigarım qarə sənsiz,
Yetişdi qəmli könlüm zarə sənsiz,
Sahıblar canımı odlarə sənsiz,
Bu çöldə firqeyi-xunxar əmoğlu.

Necə görsün gözüm qan toy hənasın,
Necə bilməm çəkim hicran cəfasın,
Dur əyləş, bağlayım başın yarasın,
Məni-nakam-diləfkar, əmoğlu.

Qəsəm olsun o zülfi-müşksayə,
Məni saldı fərağın min bəlayə,
Əsir etdi bu qövmü-əşqiyayə,
Nədir təqsirim, ey sərdar, əmoğlu?

Kimə dərdi-dilimi eyləyim faş,
Gedib yeksər əlimdən qövmü qardaş,
Nedim axır məni-bicarə, külbaş,
Mənə qalmıbdı bir qəmxar, əmoğlu.

Əcəb qoydun məni dəşti-bələdə,
Qəribü bikəsü tənha aradə,
Ərusundur gedər Şamə piyadə,
Yanınca yox ənisü yar, əmoğlu.

Gələrəm qıl, gəlmişəm billah amanə,
Məni yalqız yola, etmə rəvanə,
Və ya tapşırıqlən Şümri-Sinanə,
Mənə çox etməsin azar, əmoğlu.

Şəbü ruz ağlaram bu qəmfəzadə,
Salan yox halımı bir kimsə yadə,
Nedim ərz etməyə bu macəradə,
Tapılmaz Heydəri-Kərrar, əmoğlu.

Mən axır növgüli-baği-əmirəm,
Mən axır növərusi-hicləgirəm,
Mən axır Şümri əlində dəstgirəm,
Dəxiləm, dur məni qurtar, əmoğlu.

Əcəl yetməz ölüb rahat oleydim,
Bu xəvfü lərzədən can qurtareydim,
Dəxi Şümrün cəfasın görməyeydim,
Ki, billah olmuşam zinhar, əmoğlu.

Gəlib fəryadə cinnü insü adəm,
Olub Pürqəm qəmində qərqi-matəm,
Hər il saxlar əza mahi-məhərrəm,
Sənə ol zarü diləfkar, əmoğlu.

DİLİRİŞ (KƏRBƏLAYİ ƏSGƏR CORABÇI)

Qoydu əbayə Hüseyn, məzhəri-peyğəmbəri,
Ta gətirə xeyməyə, nəşi Əli Əkbəri.

Gah gedib, gəh durub, söylədi canım oğul,
Qalmadı təndə dəxi, tabu təvanım oğul,
Ver səsimə səs mənim tazə cavanım oğul,
Ləhzeyi aram edib bu dili-qəmpərvəri.

Ah o zaman düşüb xeymələrə bu səda,
Getdi Əli Əkbəri, Padişəhi-Kərbala,
Əhli-hərəm sərbəsər, sinəzənana banəva,
Dişrə çıxıb xeymədən görcək o məhpeykəri.

Gör nə qəd Zeynəbi, etdi bu qəm dilkəbab,
Başı açıq xeymədən, çıxıb o ismətməab,
Gəldi başı üstünə, naləkünan biniqab,
Töküdü üzə dəmbədəm, didədən əşki-təri.

Fərqi-Əli Əkbərə, etdi çü Zeynəb nəzər,
Gördü zühurə gəlib, ayeyi-«Şəqqül-qəmər»,
Söylədi cismin Əli, zəxmidi gör sərbəsər,
Saldı başın yarəsi, yadə baban Heydəri.

Qoydu əyağınə üz, Leyliyi-bixaniman,
Başə vurub başladı, naləvü ahu fəğan,
Söylədi ölsün anan, sən kimi hansı cavan,
Verdi bu zillətlə can, gördü oğul mədəri.

Qərqi-ruxun eləyib, kəsərti-yarə səni,
Olmadı mümkün alım, bir də kənarə səni,
Görməyə müştəq idim, gərqi-dübarə səni,
Bilmədim əda töküb, başımə bu gülləri.

Məhv olu dildən necə, bu qəmə dərdü mühən,
Doğrana xızrı üzü, gül kimi nazik bədən,
Dali əyazə verib, bəslədim aləmdə mən,
Hər gecələr sübhədək bu qədü siminbəri.

Getsə ananın cavan, oğlu əlindən Əli,
Düşməz öluncə onun, adı dilindən Əli,
Olmadı mən tək düşən ayrı əlindən Əli,
Kim salu səndən sora yadə bu biyavəri.

Gəldi Ərağə oğul, təxti-rəvan ilə mən,
Sən kimi Yusifliqə, tazə cavan ilə mən,
Şamə nə növü getdim, Şümri-Sinan ilə mən,
Eyləyə əda əsir, itrəti-Peyğəmbəri.

Əmr yetib başə yox əldə, Xuda, bir əməl,
Rusiyəhəm kər məni dərk edə indi əcəl,
Dilrişi-biçarədir, ey əhədi-ləmyəzəl,
Tuşədü ruzi cəza, əldə əza dəftəri.

HACI MƏHƏMMƏD DİLXUN

(XIX əsr)

Bu xarabədə yetişdi, çü Səkinə canə əmmə,
Oldu göz yaşım bu qəmdən, üzümə rəvanə əmmə.

Düşər hər zaman xəyalə, o cəlalü şənü şəvkət,
Gəlirəm belə fəqanə, mənə üz verir bu rıqqət,
Məni bağına basardı şəhi-kişvəri-şəhadət,
O cəlalü cahdən yox, dəxi bir nişanə əmmə.

Gəli yadıma o günlər, gedir əldən ixtiyarım,
Var idi elim, qəbiləm, mənim əmmə tacdarım,
Gedib ol cəlalü cahım, saralıb bu gülüzarım,
Bu zamanə döndəribdir, qədimi kəmanə əmmə.

Xoş o günlərə ki, gəldim mən Əliyy Əkbər ilə,
O diyari-Kərbəlayə, hamı yarı yavər ilə,
Bu rəvadır indi münis, olam əmmə qəmlər ilə,
Gec edər mənimlə rəftar, bu zaman, zəmanə əmmə.

Sitəm ilə çün pozuldu bu zəmanədə əsasım,
Gedib izzətim əlimdən, soyulub hamı libasım,
Bu xarabədə mən ölləm, olu əmmə xar yasım,
Hamı insü cinn ağlar məni-natəvanə əmmə.

Yetişib xəzan cəfası gülli-gülşənim pozuldu,
Əlim əmməcan əlimdən, bu zəmanədə üzüldü,
Çü şəhidlərin qatarı, yola birbəbir düzüldü,
Bu Səkinə müntəzirdir, yatə karvanə əmmə.

Başım üstə müntəzirdir buyurur şəhi-Mədinə,
Dəxi gəl gedək bəsidir, bu cəfayi-əhli-kinə,
Vətənə gedirsiz əmmə, desələr hanı Səkinə,
Bu xarabeyi-Dəməşqi, ona ver nişanə əmmə.

Əcəl əmmə dərk edibdir, məni-zarə qıl nəzarə,
Gör ölüm tozu qonubdur, saralan bu məh üzərə,
Məni qoy bu halət ilə, bu xərabədə məzarə,
Bu xarabə məskən olsun, məni-bağrı qanə əmmə.

Sən əza məclisində, elə «Dilxun» ahu nalə,
O, yetimənin qəmini, gəti birbəbir xəyalə,
Dedi əmmə, can verəndə, nəzər eylə bir bu halə,
Nə qədr vurulubdur üdvan, mənə təziyanə əmmə.

FANİ

Ey sariban, amandır, bir saxla bu qatari,
Bu çöldədir yəqinən, qardaşımın məzari.

Hər dəm gəlir məşamə, ətri əbirü ənbər,
Reyhani-ruyi-xuban tutmuş cahanı yeksər,
Ətri-Hüseyndən oldu gülzari-can müəttər,
Şövqi-liqayi-canan, əldən alıb qərari.

Çün sariban bu sözdən, düşdü bir özgə halə,
Gördü təmami-aləm batmış qəmi məlalə,
Həm naqələr edərlər, naqus misli nalə,
Qalmadı bir nəfərdə, həm getmək ixtiyari.

Düşdü kəcavəsindən Zeynəb ba ahü əfqan,
Gülsümü həm Səriyyə Leylayi-zarü giryan,
Zeynəlibadi-bimar ba xatiri-pərişan,
Şövq ilə axtarırdı, qəbri-Hüseyni-zari.

Bimari-Kərbəla çün gördü o pak xaki,
Həm düşdü izzirabə ol qəlbi-dərdnaki,
Elmi-imamət ilə tapdı o qəbri-paki,
Bildirdi həman bu yerdir Kərbübəla diyari.

Bir səmtə diqqət ilə baxdı o şahzadə,
Gördü o yerdə vardır bir mədfəni-fütadə,
Quşlar o pak yerdə vermiş qanad-qanadə,
Sanki buludlanıbdır çərxi-fələk kənari.

Zeynəb nəzər qıldı bimar olan imamə,
Bir yerdə gördü ol şəh, əldə tutub əmamə,
Bir pak türbət üzrə, məşğul olub səlamə,
Gözdən axardı yaşı çün əbri-növbahari.

Zeynəb görüb bu halı ney tək gəlib nəvayə,
Həm Əhli-beyt yeksər, verdi səda-sədayə,
Qardaşı qəbri üstə düşdü misali-sayə,
Az qaldı ruhu olsun, qardaşının nicari.

Səndən sonra Hüseyn can, pamal olub cəlalın,
Görsən əgər bu halı, artar qəmi məlalın,
Dur bir ayağa qardaş, gəldi əsir əyalın,
Gör bir nə halə düşmüş, bu zari-qəmgüsari.

Səndən sonra nə qəmlər üz verdi biz həzinə,
Ərz eyləyim, qulaq ver ey sərvəri-Mədinə,
Yeksər gəlib əyalın, bir gəlməyib Səkinə,
Şamın xərabəsində, tozlu qalib məzari.

Ərz etdi Zeynabi-zar, ol şahə qəmlərini,
Şamın xərabəsində, xalqın sitəmlərini,
Ol dəmdə tapdı Leyla, həm qəbri-Əkbərini,
Çün axtarıb Səriyyə, damadi-gülüzari.

Abbası tapdı Gülsüm, gəldi fəqani-zarə,
Gördü düşüb Hüseyndən, qəbri onun kənarə,
Bağrına basdı qəbrin, çün yetdi vəsli-yarə,
Od saldı çərxi-dunə, fəryadının şərari.

Ümmət yolunda verdi, səd parə gül bədənlər,
Cananə vasil oldu, bu yolda can verənlər,
Vəqf eyləyib Hüseynə, canın bu sinəzənlər,
Ya Rəbb bu cəmə lütf et qəbri-Hüseyni-zari.

Fani bu bəzmi-qəmdə, yandırma dil həzini,
Eylə rza özündən, bu yerdə şahi-dini,
Qorxma, yetir təmamə, əyyami-ərbəini,
Hər dü cahanda əcrin, yoxdur yəqin şümari.

BİKƏS

NÖVHƏ

Bilmərəm, bu necə xəbi-pərişandır, ey əmmə,
Gördüm babamı qanına qəltandır, ey əmmə.

Dur, əmmə, babam dideydi-giryan ilə gəlmiş,
Parə bədəni xəncərü peykan ilə gəlmiş,
Aq saqqalı aludə qızıl qan ilə gəlmiş,
Ləbteşnə babam dur, bizə mehmandır, ey əmmə.

İndi məni ağuşə alıb şahi-Mədinə,
Əl zülfimə çəkdi, dedi ey mahi-Mədinə,
Bundan sora bağladı sənə rahi-Mədinə,
Mədfən mənə bir güşeyi-virandır, ey əmmə.

Əmmə, görəsən mən kimi biçərə qalan var
Heç acü susuz beylə günə qarə qalan var?
Mən tək atasız, dərbədən, avvarə qalan var?
Daim gecə-gündüz işim əfqandır, ey əmmə.

Övlad-zinayə nə edib Ali-Peyğəmbər?
Bazarə bizim çəkdiilər ol qövmi-bədəxtər,
Bəs əmmə hanı Yusifi-gülpirəhən Əkbər?
Bu künci-xərabə bizə zindandır, ey əmmə.

Gülzari-bəla bülbulüyəm, naləyə gəlləm,
Bu nalələrım öldürür axır, məni billəm,
Bəs harda qalıb gönlüm Əli Əkbəri istər,
Can bəndə düşüb, talibi-cavandır, ey əmmə.

Qaldım quru yerlərdə nə bir fərş, nə bəstər,
Dur əmmə babamı ölürəm bir mənə göstər,
Bəs harda qalıb könlüm Əli Əkbəri istər,
Can bəndə düşüb, talibi-canandır, ey əmmə.

Ölləm bu qərrib eldə, gözüm qaldı vətəndə,
Qardaşım Əli olmadı yanımda öləndə,
Əmmə, yazın Əkbər adını bari kəfəndə,
Hər yerdə mənim dərdimə dərməndir, ey əmmə.

Döndər üzümü indi mənim qibləyə sarı,
Mən ki, ölürəm eylə sifariş səni tarı,
Ol Şümri-ləinə aç qollarımı barı,
Axır bu əyalı-şəhi-mərdandır, ey əmmə.

Qədrincə hər ol kəs bu büsatə verə ziynət,
Vallahı qiyamətə alar əcri-şəfaət,
«Bikəs» dəxi əfqanə gəlir ba qəmü möhnət,
Bilməm bu necə xabi-pərişandır, ey əmmə.

ABDULLA BƏY ASİ

Mən Hüseyni-bikəsü biyarəm ey sultani-Qeys,
Bir ələmdarı ölən sərdaram ey sultani-Qeys.

Gör nə əhvalə salıblar peykari-sədpərəmi,
Bir tərəfdən ləşgəri-əşrar üzübdür çarəmi,
Səsləyəndə sən məni bağlardı Zeynəb yarəmi,
İstəsə hər kim ona qəm-xarəm, ey sultani-Qeys.

Əhli-beyti qoymuşam küffar içində gəlmişəm.
Xarə çox gül tapşırıb, gülzar içində gəlmişəm,
Qoymuşam bimarımı əşrar içində gəlmişəm,
Gərdişi-çərx ilə mən çox xarəm, ey sultani-Qeys.

Getdi əmval ilə ənsarım, sınıb balü pərim,
Neynəva dəştində zülm ilə qırıldı ləşgərim,
Təşnə qurban oldu on səkkiz yaşımda Əkbərim,
Gör ki, mən bitaqəti-rəftarəm, ey sultani-Qeys.

Qasimə toy eylədim bir ləhzədə yas etdilər,
Növcavan qardaşlarım bir-bir əlimdən getdilər,
Cəddimin düşmənləri hər yerdə kamə yetdilər,
Paymali-təneyi-əğyarəm, ey sultan-Qeys.

Çün məni meydanda həm Şümri-sitəmgər axtarır,
Bir şikari-zəxmdarı, əldə xəncər axtarır,
Bir yaralı seydi yüz min fəvci-ləşgər axtarır,
Mən ki, seydi-Şümri-bədkirdarəm, ey sultani-Qeys.

Qorxma, gəldim mən səni şirin əlindən qurtaram,
Taqətim yoxdur at üstə durmağa, çoxdur yaram,
Yeddi qardaşdan sora, insafdır mən sağ qalam,
Lərzə tutmuş peykərim, xunbarəm, ey sultani-Qeys.

Çün şəhi-ləbtəşnəni sən səslədin fəryadinə,
Parə-parə cismlə gəldim yetişdim dadinə,
Ağla çün əhvalimə hər dəm düşəndə yadinə,
Oğlu ölmüş həsrəti-didarəm, ey suitani-Qeys.

Hər nə gəlsə razıyam mahi-Mədinəm başına,
Od düşübdür hicri-Əkbərdən bu sinəm başına,
Şümri-kafir vurmasın qamçı Səkinə başına,
Mən özizü Heydəri-Kərrarəm, ey sultani-Qeys.

Asinin göz yaşı mərhəmdir yaralı sinəmə,
Sıdqi-avaz ilə səslər qıl şəfaətsən mənə,
Rüzü şəb qan ağlaram ta həşr olunca mən sənə,
Çünki mən də qəbrinə zəvvarəm, ey sultani-Qeys.

FAİZ

Düşdüm baba, Əli tufanə Küfədə,
Çəkdim nə dərdü qəm, viranə Kufədə.

Zənciri-zülmə, bağlandı qollarım,
Ta qəm gəcavəsi, başda nə məcərim,
Bir yet harayımə, ey şahi-kövsərim,
Döndüm kəbab olub, büryanə Küfədə.

Üdvan şəhid edib, zülm ilə yarımı,
Şümrün cəfaları, aldı qərarımı,
Bazari-Küfədən, çəkdi qatarımı,
Rəna qədim dönüb, cövgənə Küfədə.

Vəqti-xanımlığım, izzət zamanlarım,
Düşdü xəyalimə, ali məkanlarım,
Əldən əl üzgülər, mehrü cavanlarım,
Gəldim Həzarə tək, əfğanə Kufədə.

Qaldı məzarsız, başsız bədənlərim,
Üryan düşübdülər, təşnə ölənlərim,
Çün şəmi-qəm yanar, Şamə gedənlərim,
Göz yaşımız dönüb, al qanə Küfədə.

Pozdu süpehri-dun, Heydər cəlalını,
Saldı ayaqdən, sərvə-nəhalını,
Düşməni bürehnəsər, Zəhra əyalını,
Zillətlə çəkдилər, hər yanə Küfədə.

Dövri-zəmanədə, çox görmüşəm cəfa,
Ol əhli-Küfədə, kimlər görüb vəfa,
Çək nəzmə Faiza, mən zarü mübtəla,
Əşkim düzə üzə, dürdanə Küfədə.

MİRZƏ HƏSİB QÜDSİ

Verdilər zəhri-cəfa sən kimi dildarə, Həsən,
Cigərin oldu sənin yetmiş iki parə, Həsən.

Bu nə halətdi, əya, padişəhi-mülki-ərəb
Ki, dutubdur səni ənduhü qəmə rəncü təəb?
Ləblərindən tökülür qan, sənə qurban Zeynəb,
Vurdu əlmasi-cəfa qəlbüvə min yarə, Həsən.

Üç qara indiyəcən çərx salıbdır başıma,
Etmədi rəhm mənim cari olan göz yaşıma,
Verdilər zəhri-cəfani bu əziz qardaşıma,
Neyləyim, tapmayıram dərdüvə bir çarə, Həsən.

Gördü min dərdü-qəmə-möhnətü hər dəmdə bacın,
Olmadı bircə nəfəs şad bu aləmdə bacın,
Nə qədər sağdı, qalur məclisi-matəmdə bacın,
Saldı dövrani-fələk başıma çün qarə, Həsən.

Eylədi çərxi-cəfapişə məni tirə nişan,
Qəddimi atəşi-qəm eylədi manəndi-kəman.
Çəkəram ahi-şərərbar, edəram əşki-rəvan,
Dəmbədəm cüy kimi gülşəni-ruxsarə, Həsən.

Ölürəm, bacı, götür bircə Hüseyn qardaşımı,
Can verən vaxtda dizi üstünə alsun başımı.
Rəhm edər görsə əgər qana batın göz yaşıma,
Deginən çağırır indi səni biçarə Həsən.

Getdi, Qasim çağırır, sərvəri-din hazır olub,
Sağəri-ömri görüb, zəhri-cəfa ilə dolub,
Yaxılıb sərvə-səhi, arizi-gülrəngi solub,
Gələ bilməz dəxi bir naz ilə güftarə Həsən.

Gördü məzlum Hüseyni, dedi, şahi-mədəni,
Gəlgilən, bir də görüm axırı-ömrümdə səni,
Ya Hüseyn, can verirəm, indi həlal eylə məni
Ki, gedər sürət ilən məclisi-dildarə Həsən.

Gəldilər naləvü fəryadə o dəm əhli-hərəm,
Qolboyun oldu iki qardaşuba suzi-ələm,
Dedi məzlum olan qardaşına şahi-üməm:
Məni xazin elə sən gövhəri-əsrarə, Həsən.

Qəsri-tən tab eləməz çatsa əcəltək söylə,
Aləmi-surətidə qismətün oldi böylə,
Gər vəsiyyət edəcəksən məni-zarə, eylə,
Belə izhar elədi, dərdini qəmxarə Həsən.

Nə deyim mən sənə, ey zibdəyi fəxri-nasim,
Çünki agahsən, ey şahi-fələk, gör yasim,
Toy dutarsan ona izzətlə, yetimdür Qasim,
Qismət olsa gələcək məhfili-didarə Həsən.

Görmüşəm mərhəmətə eyni-inayətlə səni,
Bilirəm yad edəcəksən toy edən vaxtda məni,
Qoymasın geyməyə əndamına xələt kəfəni,
Çünki tab eyləməz ol ahi-şərarbarə Həsən.

Tutdu məzlum Hüseynin əlini şahi-əlim,
Bəs imamət gühərin xazinə etdi təslim,
Çıxdı bu bürcüdə, olbürcüdə tam oldu müqim.
Qütbək seyr verib gərdişi-pərgarə Həsən.

Zeynəbin düşdü o şahənşəhə çünki nəzəri,
Zərf hazır elədi taki olubdur xəbəri,
Bir təhərrük elədi, təştə töküldü cigəri,
Bülbüli-Qüdsi kimi getdi o gülzarə Həsən.

Çün gördü batub qanə ruxi-Heydəri Zeynəb,
Vurdu başına, saldı qara məcəri Zeynəb.

Bir həsrət ilən qıldı nəzər ərşi-cəlalə,
Qan gördi çəküb pərdə o xurşidi-cəmalə,
Bildirdi yetəcək mehri-cahantabi zəvalə,
Tökdi qəməri-arizinə ətəri Zeynəb.

Çün gördü qılınc yarəsini fərqi-Əlidə,
Rəna qədini atəşi-qəm etdi xəmidə,
Gəncinəyni-qəlbindən o dəm mərdümi-didə,
Müjganına mənzum elədi göhəri Zeynəb.

Ta sakin olub mənzilidə ziqəmi bəri,
Dövrində bəni-Haşim edib nəleyi-zari,
Gördi ki, Hüseyn gözədən edər yaşını cari,
Əmmamə əlində Həsənin-müztəri Zeynəb.

Gülzari-səfa gördü yetib cövrü-xəzanə,
Qan cari olub cüy kimi sərvü-rəvanə,
Bir ah çəkib bərqəşifət gəldi fəğanə,
Tökdi güli-ruxsarına əşki-təki Zeynəb.

ƏFRAD

Nəzarə eylə məni-zarü intizarə, baba,
Amandu, salma, məni vəslidən kənarə, baba.

Hənuz çıxmamışam Fatimə əzasından,
Zəmanə saldı məni möhnətə dübarə, baba.

Qılınclanan başuva Zeynəbün ola qurban,
Bir ayrı halə salıbdır səni bu yarə, baba.

Gözüm yaşı axacaq cuyibartək şəbü ruz,
Bu sərv-i-qamətüvi qoysalar məzarə, baba.

Eşitmişəm salacaqdur fələk mənim başıma
Ki Kərbübəladə cəfa ilə yeddi qarə, baba.

BAQİYİ-NÖVHƏ

Fəryadə gəlüb açdı başın düxtəri-Zəhra,
Bəs pərdeyi-zülmətdə qalub mahi-dilara,
Ahindən onun lərzə edib aləmi-kubra,
Dünyaya gətirdi o zaman məhməri Zeynəb.

Çün həsrət ilən qıldı nəzər sərvəri-dinə,
Gördi ki, axar qanı onun ruyi-zəminə,
Bəs dutdi üzün Yəsribə xurşidi-Mədinə,
İmdadə sədəylədi Peyğəmbəri Zeynəb.

Şahənşəhi-din halını zəhr eylədi dərnhəm,
Həm dəmdə edüb qəşş, olub haləti bərnhəm,
Aləmdə onun zəxminə çün olmadı mərhəm,
Gördi qəmi-zülmətdə o bıçakəri Zeynəb.

ƏFRAD

Xitab eylədi: çox gəlmə ahu zarə, qızım,
Bu qədər göz yaşını tökmə gülüzarə, qızım.

Vərüllə zəhri-cəfa müctəbayə firqəyi-kin,
Cigərləri tökülür təstə parə-parə, qızım.

Hüseyn qardaşüvün Kərbəladə ləşkəri-şum
Vüralla çekminə həddən füzün yarə, qızım.

Yer üstə üç gecə-gündüz qalur Hüseyn oğlum
O qanlı nəşini qoymazla bir məzarə, qızım.

Çıxanda çəkmə ilə Şümr sinəsi üstə,
Necə Hüseynə edərsən o gün nəzarə, qızım.

TAMAMIYİ-NÖVHƏ

Bundan sora biçarə qalur cövri-cəfadə,
Çox məhnətü zillət görəcək dari-fənadə,
Bilməm necə tab eyliyəcək dari-bəqadə
Hülqündə Hüseynin görə xəncəri Zeynəb.

Pürmove olur şur ilə dəryayi-məlali,
Girdabi-qəmə qərq olur ol zövrəqi-hali,
Gər görsə Fərat üstə o zərqami-cidali -
Abbasi-ələmdari-hünərpərvəri Zeynəb.

Çün təşnə verür canini meydanidə canan,
Qəlbin edəcək dağ onun atəşi-hicran,
Gülşəndə görə lalə kimi qaninə qəltan,
Boynunda kəfən nəşi-Əli Əkbəri Zeynəb.

Əflakə çıxar sovti yəqin şivəni-şinin,
Ləşkər duta ətrafına şahi-hərəmeynin,
Gər görsə qucağında ölüb təşnə Hüseynin,
Qundağı batan qanə Əli Əsqəri Zeynəb.

Çün bildi ki, hayıl olacaq məhmili-Qüdsə,
Cəbril verüb ziybi-səfa mənzili-Qüdsə,
Əzm eylədi şahənşəhi-din məhfili-Qüdsə,
Bürç içrə nihan gərdilə ta ənvəri Zeynəb.

MİRZƏ HƏSİB QÜDSİ

Gəldi çün mahi-məhərrəm yenə hər bəndə gərək,
Ağlaya Fatimənin oğluna hər gündə gərək.

Bu məhərrəmdə edər nalə rəsuli-səğələyn,
Tutacaq aləmi-imkanı bu ay şivəni-şeyn,
Can verir xəncərin altında ləbətşan Hüseyn,
Əsəri-məhnəti qəm zahir ola səndə gərək.

Ağlayın təşnə ələmdarə bu ay ricət ilən,
Baş açın, sinə vurun, nalə edin şiddət ilən,
Çünki sərrafi-həqiqət baxacaq diqqət ilən,
Gövhəri-əşk o şahənşəhi-zibəndə gərək.

Bizə lazımdı geyək qarə, açıq bəzmi-əza,
Təkyəyi-şahi-şəhidanı edək surəfza,
Çünki bərpa olunur vəqieyi-ruzi-cəza,
Aparaq göz yaşını töhfə xudavəndə gərək

ƏFRAD

Tutdu sədayi-naleyi-qəm çərxi-ətləsi,
Hər təkyədən yenə ucaldı va Hüseyn səsi.

Bu ayda çatdı çövri-xəzan lələzarına,
İndi çəkiblə qarə Hüseynin məzarına.

Hər güçəvü məhəllədə eyləyəllə şuri-şeyn,
Hərdəm deyəllə can sənə qurbanu ya Hüseyn.

BAQIYI-NÖVHƏ

Necə insafüdü məzlum Hüseyn qanə bata,
Necə min yarə onun sineyi-pakinə çata.
Ümmətə aləmi-mənada odur çünki, ata,
Qəmi lazımdı əsər eyləyə fərzəndə gərək.

Əhli-beytə edəcək zülmi-cəfa ləşgəri-kin,
Eyləməz rəhm o bicarələrə qövmi-ləin,
Xulivü-Şümri-cənanün yeri məhşərdə yəqin,
Nə qədər vardı cahan atəşi-suzəndə gərək.

Hicleyi-eyşdə başına salır qarə ərus,
Vercək izn bu ay dideyi-xunbarə ərus,
Tökəcək sünbüli-zülfün gülli-ruxsarə ərus,
Çün bənövşə çəmən-i-qəmdə sərəfkəndə gərək.

Tutulur xakə nücumi-qəməri, şəmsi-mübin,
Olacaq Zeynəbi-bicarəvü Gülsüm qəmin,
Tutar ətrafını dərgar kimi ləşgəri-kin,
Qütüb tək daireyi-mönətə pabəndə gərək.

ƏFRAD

Bu ayda zahir olur şuri-məhşəri Kübra,
Hüseyn nəşinin üstündə baş açar Zəhra.

Deyər fəğan ilə hər dəmdə nuri-eynim vay,
Yer üstə nəşi qalan bıkəfən Hüseynim vay.

Necə yaralarına eyləyim bu gün çarə,
Deyibdü sinəvə çün min əli bir yarə.

Cidadə Şamə gedən ey başı bədənsiz oğul,
Anan fəda ol bu nəşüvə kəfənsiz oğul.

Cənabi-Fatiməni bu əzadə şad eləyin,
Hüseyni-təşnələbi göz yaşıyla yad eləyin.

BAQIYI-NÖVHƏ

Gövhəri-əşkidü bazari-qiyamətdə rəvac
Şöleyi-ahi-şərərbaridü zülmətdə sirac,
Burda lazımdır edə dərdinə hər şəxs əlac,
Olmasın bəndə olan, həşridə şərməndə gərək.

Vay o gündən ki, olur mənzilimiz xaki-məzar,
Solacaq gül kimi torpaqda bu lələüzar,
Bağlanır yari-havdarlərə rahi-güzar,
Eyləyə rəhm bizə xaliqi-bəxşəndə gərək.

Eylədi dövrü-fələk gülşəni-gülzarını xar,
Etmədi çünki murad ilə onun çərxi-mədar,
Eyləsin ahu fəğan Qudsiyi-biçareyi-zar,
Bülbüli-fəsli-xəzan tək, belə gülşəndə gərək.

SEYİD ZƏRGƏR BAKUYİ

ƏRBƏYİN NÖVHƏSİ

Əhli-əza xatəmi-peyğəmbərə,
Cümləsi qan ağlayır ol sərvərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Bu fələki-gəcrəvişi-kinəvər
Eylədi dünyadə bizi xaksər,
Cami-əcəl qisməti xeyrulbəşər
Oldu, yetib nalə bu ümmətlərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Ah! Vəfat etdi rəsuli-Xuda,
Qaməti-ümmətləri qıldı düta,
Ağlayırıq həşrə kimi bərməla,
Ah ilə biz od vurarıq göglərə
Va Həsəni-Müctaba!

Başı açıq, sinəzənan ağlayırıq,
Əhli-cahanı qəm ilə dağlarıq,
Xətmi-rəsul matəmini saxlarıq,
Tuşə ola ta səfəri-məhşərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Düşdü yenə yadə qəmi-Kərbala,
Mürği-dilim eylədi neytək nəva,
Hörmələ aldı ələ tiği-cəfa,
Vurdu o dəm hülqi-Əliəsqərə
Va Həsəni-Müctaba!

Ləşgəri-bədtiynət, bədkinədun,
Eylədilər cövrini həddən füzun,
Qasimi-damadi ədib qərqi-xun,
Etmədilər rəhm Əli Əkbərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Həzrəti-Əbbas Əbəlfəzl şir,
İzni-cəhad aldı, Hüseyndən dilir,
Ərsəyə-rəzmə yetib ol şirgir,
Urdu özün bərq kimi ləşgərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Gördü Hüseyin qətl olub ənsarlar,
Xakə həmağuşdır ixvanlar,
Söylədi, ey firqeyi-Süfyanlar,
Rəhm eləyin itrəti-peyğəmbərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Şümri-cəfapişeyi-kinəşüar,
Qətli-Hüseynə kəmərin üstüvar
Eylədi ol lənəti-həqqə düçar,
Verdi şil olmuş əlini xəncərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Gözləmədi şərini-Quranını,
Tərk elədi dinini, vicdanını,
Eylədi məqtul müsəlmanını,
Tüf belə, lənət belə müslümlərə,
Va Həsəni-Müctaba!

Həncərinə qoydu cəfa xəncəri,
Qıldı düta qaməti-peyğəmbəri,
Adət olub yazmağa qəm dəftəri
Seyyidi-Zərgəri ələmpərvərə,
Va Həsəni-Müctaba!

ƏLİAĞA VAHİD

(1895-1965)

Şümri-dun ilə Hüseyn eşqin düşüb sevdasına,
Rey həvasına biri, biri bəla səhrasına.

Şümri-dun yəğmayə verdi din ilə imanını,
Mülkü-Reydən ötrü tərək etdi bütün vicdanını,
Təşnə öldürdü su üstə Kərbəla mehmanını,
Baxmadı nə Əsgəru nə Əkbəru Əbbasına.

Badeyi-eşqi, Hüseyn, bir cürə kim nuş eylədi,
Canını, övladını yeksər fəramuş eylədi,
Möhnətu dərdü qəmə öz canını tuş eylədi,
Atdı bir dəmdə özün eşqin dərin dəryasına.

Bu Hüseynə eşqində kimsə bərabər durmasın,
Xahi İbrahimu İsmail mükərrər durmasın,
Kəbədən yağsın məqamın bəlkə hacər durmasın,
Qürbdə, yetməz məqamı Kərbəla Minasına.

Ver xəbər, badi-səba, Yəqubə, sonra Hacərə,
Ağlama İsmailə, ya Yusifi-mahpeykərə,
Ölmək üçün zinət eylər Leyli oğlu Əkbərə,
Bir baxın eşqi-Hüseynə, Əkbərü Leylasına.

Eşq mülkini Hüseyn tək kimsə abad etmədi,
Kimdü Mənsur, kimdü Məcnun, böylə bir ad etmədi,
Üz verib yüz qəm ona, bir ləhzə fəryad etmədi,
Mərhəba, səd mərhəba bu aşiqin sevdasına.

Var yeri olsa əgər İsabni-Məryəm çəkəri,
Nuhu Musa pasibani olmuş, Adəm çəkəri,
Bu Hüseyn Kərbübəlanı cümlə aləm çəkəri,
Məryəmi Sara kəniz ol Zeynəbi-ülyasına.

Kəbəyi-kuyin əgər olsaydı qismət Vahidə,
Cümleyi-hüzzar ilən ol pak türbət Vahidə,
Ruzi-məhşərdə fəramuş etmə rəhmət Vahidə,
Canını etdi fəda bu ümmətin xülyasına.

MÜNDƏRİCAT

Bir neçə söz	5
Məhəmməd Füzuli	7
Qasim Bəy Zakir	10
Abbasqulu Ağa Bakixanov	13
Seyid Əzim Şirvani	16
Mirzə Ələkbər Sabir	27
Xurşudbanu Natəvan	29
Hacı Əbülhəsən Raci	31
Seyid Rza Sərraf Təbrizi	66
Molla Hüseyn Dəxil	75
Mirzə Məhəmməd Tağı Qümri	79
Mir Möhsün Nəvvab	80
Hacı Şixəli Tuti	82
Hacı Əli Pərişan	85
Mirzə Abbas Şahin	87
Ağa Mövsüm Naseh	93
Ağadadaş Sürəyya	95
Mirzə İsmail Qasir	97
Məhəmməd Əmin Dilsuz	99
Pürqəm	103
Dilriş (Kərbəlayi Əsgər Corabçi)	105
Hacı Məhəmməd Dilxun	107
Fani	109
Bikəs	111
Abdulla bəy Asi	113
Faiz	115
Mirzə Həsib Qüdsi	116
Seyid Zərgər Bakuyi	124

Əliğa Vahid	126
-------------------	-----

DAHİLƏRİN GÖZ YAŞI. MƏRSİYƏLƏR

СЛЕЗЫ ГЕНИЕВ. МАРЦИИ

Nəşriyyat redaktoru İ. R. Kərimli
Rəssamı F. B. Mirəliyev
Bədii redaktorları E. A. Məhərrəmli, S. T. Hüseynzadə
Korrektorları A. Əhmədov, Ə. Əliyev
İB № 2210

Yığılmağa verilmiş 10.06.90 Çapa imzalanmış 27.07.90. Formatı 84x108
1/32 Mətbəə kağızı № 1. Şrifti baltika qarnitur. Ofset çap üsulu. Şərti çap
vərəqi 3,6. Rəngli şərti c-v. 3,6. Hes. nəşriyyat vərəqi 4,7. Tirajı 80000.
Sifariş 4160. Qiyməti 2 manat.

«Elm» nəşriyyatı
370143, Bakı – 143, Nərimanov prospekti, 31. Akademiya şəhərciyi.
Əsas bina.
Azərbaycan SSR EA Əlyazmalar institutunun «Örnək» nəşriyyatı.
370001, Bakı – 1, Kommunist küçəsi, 8
37016, Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cü məhəllə
Azərbaycan KP «Komunist» nəşriyyatı mətbəəsi.